

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založništva in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 11. marec 1960

Štev. 11 (930)

Predstavniki koroških Slovencev pri vladi na Dunaju

Dunaj, dne 9. marca 1960 [po telefonu:]

Včeraj so bili zastopniki Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev pod vodstvom obeh predstavnikov po predhodni prošnji sprejeti najprej pri pravosodnem ministru dr. Tschadeku, kateremu so obširno tolmačili nepovoljno stanje glede uporabe slovenskega uradnega jezika pred sodišči, katero vprašanje s takim imenovanjem zakonom o sodnem jeziku z dne 19. 3. 1959 nikakor ni bilo rešeno. Pokazali so, tako na ustavno-pravno nevzdržnost zakona, kakor predvsem na praktične težkoče pri izvajanju določil tega zakona. V tričetrturnem razgovoru se je pokazalo, da pri vprašanju ne gre le za praktične težkoče, marveč zlasti za bistveno različno gledanje med vladnim predstavnikom in manjšino.

Pravtako včeraj je sprejel delegacijo koroških Slovencev tudi zvezni kancler ing. Raab, ki je vzel izneštene želje in predloge na znanje in obljubil, da bo le-te posredoval ministrskemu svetu in pristojnim ministrstvom.

Danes dopoldan je v odsotnosti zunanjega ministra dr. Kreiskega in državnega sekretarja dr. Gschnitzerja, ki sta se šele popoldan vrnila iz uradnega obiska iz Bonna, sprejel zastopnike obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev veleposlanik dr. Wodak. V razgovoru, ki je trajal skoraj eno uro, je delegacija zvedela, da zunanje ministrstvo skupaj s pristojnimi ministri proučuje možnosti za re-

šitev zahtev, ki so bile zunanjemu ministru s strani koroških Slovencev posredovane že ob njegovem lanskoletnem obisku v Celovcu.

Popoldan so predstavniki Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev priredili na Dunaju tiskovno konferenco za domače in tuje novinarje. Zanimanje je bilo izredno veliko in so mnogi zastopniki avstrijskega in inozemskega tiska stavili tudi številna vprašanja k posameznim problemom. Pri tem je bilo opaziti splošno razumevanje za želje in težnje slovenske narodnostne skupine na Koroškem, za njen trenutni položaj ter za njeno borbo za doseg pravic, ki so ji zajamčene v členu 7 državne pogodbe.

Jutri pa bo delegacija sprejeta še pri prosvetnem ministru dr. Drimmlu, kjer bo pokazala predvsem na pomanjkljivosti šolskega zakona in zlasti tudi na težkoče, ki so se pokazale tekom enega leta njegove veljavnosti pri praktičnem pouku. Hkrati mu bo pojasnila načelno gledanje koroških Slovencev na šolsko vprašanje in mu tolmačila tozadevne zahteve.

Končno bo delegacijo sprejel tudi vicekancler dr. Pflüger, kateremu bodo posredovani konkretni predlogi za reševanje manjšinskega vprašanja, ki so bili v obširni pisni vlogi predani tudi vsem ostalim vladnim predstavnikom ob razgovorih.

Volivci so se izrekli za demokracijo in napredek v deželi

Nedeljske volitve v koroški deželni zbor so za nami. Bile so to prve deželnozbornske volitve, ki niso bile neposredno povezane z volitvami v državni zbor. Kot take so bile volitve za gledanje prebivalstva na dole sedanje deželno politiko in so pokazale njegovo oceno merodajnih političnih faktorjev v deželi v preteklosti.

Kakor pred vsakimi volitvami je tudi to po predhodna borba za glasove volivcev precej vplivala na njihovo odločitev. V tej volilni borbi je šlo v glavnem za to, ali bodo sile napredka v deželi, ki so predstavljale večino v deželnem zboru in v deželni vladi, v stanju vzdržati naval in naskok desničarskih in nacionalističnih elementov, s katerimi sta ÖVP in FPÖ očitno hoteli spremeniti dosedanj plodni kurz deželne politike za izboljšanje gospodarskih pogojev v deželi, za izboljšanje položaja delovnega človeka in v korist bolj demokratičnega razvoja v deželi. V tem naskoku obe stranki nista štedili ne z zavijanjem dejstev, še manj pa z ogabnim razpihovanjem nacionalističnih strasti. Po njihovem je bila Koroška v nevarnosti, da je zmanjka, če volivci njima ne zaupajo večine v novem deželnem zboru in v vladi.

Volivci so v nedeljo na to prozorno propagando odgovorili po svoje. Izrekli so se zopet za deželno politiko, v kateri ostanejo napredne sile vodilni faktor. odklonili so politiko v škodo delovnega človeka, ki jo v praksi vodi ÖVP, posebej pa so se odklonili politiko razpihovanja nacionalističnih strasti, ki jo bolj ali manj odkrito poskušata uveljavljati FPÖ in ÖVP. Preko tega dejstva ne pade ne ÖVP, ki govori o „politični pelpelici za SPÖ“, še manj pa FPÖ, ki z zanosom ugotavlja, da je z izidom volitev „zelo zadovoljna“.

Dejstva so drugačna kakor jih poskušajo prikazovati predvsem ÖVP. V novem deželnem zboru in v deželni vladi bodo stranke zasedle isto število mest, kakor so jih imele v zadnjih 4 letih. To pove zgolj številčni izid volitev. Politično gledano pa je izid nedeljskih volitev pokazal, da so napredne sile svoj položaj v deželnem zboru okrepile, da zastopajo sedaj več volivcev, kakor so jih zastopale po volitvah leta 1956. Za SPÖ se je izreklo več volivcev kakor sta jih mogli skupno združiti ÖVP in FPÖ. Tega poraza politike desničarskih strank ni mogoče ovreči s sklicevanjem na slabo volilno udeležbo, ko blizu 40.000 volilnih upravičencev ni šlo na volišče, kajti tistih, ki niso volili, nobena stranka ne more pripisati za sebe, pa čeprav so zagrenjeni nad drugo stranko. Vsekakor nasprotno niso volili.

Slaba volilna udeležba, razmeroma visok odstotek neveljavnih glasov in izguba na glasovih pri vseh strankah kažejo, da so

postali volivci od skoraj vsako leto ponavljajočih se volitev utrujeni in da zadržanje strank gotovega dela volivcev osebno ne zadovolji. In še eno je treba po nedeljskih volitvah ugotoviti. Čeprav je FPÖ od leta 1956 za deželni zbor izgubila 3.000 glasov, nobena od ostalih strank ni teh glasov pridobila. Slej ko prej so zagriženi na-

Koroški Slovenci smo na strani naprednih sil

Vsekakor pa so nedeljske volitve znova pokazale, da levji del koroškega prebivalstva odklanja nacionalistične skomine takega ali takega odtenka in da želi sodelovanja v deželnem zboru ter strpnosti in mirnega sožitja v deželi. Izid nedeljskih volitev ponovno nalaga vodilnim silam v deželi obveznost, da prelomijo s svojo preteklostjo, ko so v izpolnjevanju obveznosti do koroških Slovencev vedno popuščale in celo sledile gonji nemških nacionalistov, namesto da bi jih po svoji moralni in politični vesti pošteno in dosledno izpolnjevale.

To obvezo dajejo demokratičnim in naprednim silam predvsem volivci slovenskega in dvojezičnega ozemlja, kjer živita oba deželna naroda drug ob drugem. Tu so desničarski in nacionalistični elementi doživeli še poseben poraz, tudi v vrstah nemško govorečih sodeželanov. Koroški Slovenci pa, ki smo v zadnjih letih po podpisu državne pogodbe doživeli nova težka razočaranja tudi od strani naprednih sil, smo pri teh volitvah spet storili svojo dolžnost. Odločno smo se uprli naskoku nacionalistične družbine FPÖ in v ÖVP. Odločno smo podprli sile napredka in demokracije, sile vladne večine, ker se prizadevajo, da bi se slovensko in dvojezično ozemlje Koroške iz-

cionalisti in kalilci mirnega sožitja med obema deželnima narodoma ostali v vrstah FPÖ. Zato je zamanj vsak nadaljnji poskus, da bi ostale stranke pridobile svoje volilce iz nacionalističnih krogov. Primeri v številnih občinah kažejo ravno nasprotno. Pravi krogi so druge stranke zapustili in se pri teh volitvah uvrstili med volivce FPÖ.

kopalo iz zaostalosti in ker delajo v korist izboljšanja položaja našega delovnega človeka in bolj demokratičnega razvoja v deželi. To našo odločitev smo jasno izpovedali v sklepu na zborovanju Zveze slovenskih organizacij pred volitvami, kjer je bilo rečeno, da zgolj iz narodnostnih vidikov za te volitve ne moremo priporočati nobene volilne skupine.

Slej ko prej je naš narodnostni položaj nezadovoljiv. Določila člena 7 se ne izvajajo niti toliko, kolikor to zahtevata za nas nesprejemljiva izvedbena zakona. Na šolskem področju se po šolah vrstijo nedostatki, ki so blizu genocidu. Deželni šolski svet kot nadzorni organ doslej ob teh nedostatkih molči in jih ni odpravil. Na kulturnem področju smo pri deželnih subvencijah in podporah še vedno zapostavljeni in deželani druge vrste.

To pa so poleg drugih področja, ki spadajo v pristojnost deželne vlade in deželnega zbora. Zadovoljiva ureditev vseh teh področij je naša zahteva, od katere ne bomo odstopili. Nasprotno smo mnenja, da so prav z našo podporo okrepitev naprednih sil pri nedeljskih volitvah in s porazom nacionalističnih krogov odpadli pomisleki, ki so ovirali dosledno izpolnjevanje obveznosti, ki jih ima Koroška in njena vlada do svoje narodnostne manjšine.

Poskusi izboljšanja zunanjepolitičnih odnosov Avstrije

Odkar je dr. Kreisky prevzel posle ministra za zunanje zadeve, sta se zunanjepolitična aktivnost in prizadevanje Avstrije za izboljšanje odnosov do držav sosed močno razvili. Po svojem sodelovanju na zasedanju Generalne skupščine OZN, kjer je s svojim govorom o Južni Tirolski postavil manjšinsko vprašanje kot mednarodno vprašanje, je spremljal Zveznega predsednika dr. Schürfa na njegovem obisku v Sovjetski zvezi. V zadnjih tednih pa je bival na uradnem obisku v Londonu, v Parizu in v Varšavi. S pristojnimi ministri tamkajšnjih vlad je izmenjal gledanja v zvezi s splošno razorožitvijo v svetu, z odnosi med zapadom in vzhodom ter z izboljšanjem gospodarskega in kulturnega sodelovanja. Na zapadu je govoril tudi o zahtevah Avstrije glede Južne Tirolske in skušal posredovati

za čimprejšnje izboljšanje odnosov in za doseg sodelovanja med EWG in EFTA.

V začetku tega tedna je dr. Kreisky, ki ga je kakor pri drugih obiskih spremljal državni sekretar dr. Gschnitzer, bival v Bonnu. Tu je poleg gornjih vprašanj razgovarjal tudi o izboljšanju odnosov na področju trgovinske politike, poprave škode in izravnave bremena, ki ga Avstriji nalaga 40.000 ubežnikov in pregnancev iz Vzhodne Nemčije.

V prihodnjem tednu in sicer v sredo pa se bosta dr. Kreisky in dr. Gschnitzer podala na tridnevni obisk v Beograd, kjer bo podpisanih vrsta sporazumov med Avstrijo in Jugoslavijo. V zvezi s razgovori o poglobitvi sodelovanja med obema državama pa bo brez dvoma tudi govora o ureditvi vprašanj naše manjšine, ki so v duhu člena 7 državne pogodbe še nerešena.

Tudi mi nismo odgovorni za nezadovoljiv položaj na Koroškem

Na fiskovni konferenci, ki jo je imel zunanji minister dr. Kreisky ob priložnosti svojega obiska minul tork v Bonnu, je na željo novinarjev govoril tudi o Južni Tirolski. V zvezi z vprašanjem, ali je možno, da bo Avstrija zahtevala postavitve tega vprašanja na dnevni red zasedanja Glavne skupščine OZN, je dr. Kreisky dejal:

Mogoče je, da bo to (vprašanje postavitve južnotirolskega vprašanja na dnevni red OZN — op. ur.) pri zavezniških Italije izzvalo nemir, kajti one so navskriž s svojo vestjo. Po eni strani nočejo prizadeiti Italije, po drugi pa vedo, da je treba to vprašanje rešiti. Toda nihče zaradi tega ne more klicati na odgovornost nas, kajti mi tega problema nismo ustvarili, mi smo prepričani, da bo Južna Tirolska nehala biti problem, če se uresničijo naši zmerni predlogi.

S to ugotovitvijo dr. Kreiskega se strinja tudi koroški Slovenci. Kar je dejal za Južno Tirolsko, velja tudi za Koroško. Na Koroškem nismo Slovenci krivi za zastavljeno in neenakopravnost naše manjšine. Nismo se Slovenci germanizirali, delali so to drugi dolga desetletja vseh režimov Avstrije, načrtno od šole preko gospodarstva in socialnega izpodirjanja do poskusa, da bi nas fizično iztrebili. Problema, ki je vsled tega nastal, torej nismo ustvarili mi, tudi mi smo prepričani, da bo slovensko in dvojezično ozemlje na Koroškem nehalo biti problem, če se uresničijo naši resni zmerni predlogi. Kakor na Južnem Tirolskem tako tudi na Koroškem mora veljati pravilo, da večinski narod ne sme krojiti narodnostne usode manjšinskega naroda.

Mali obmejni promet postaja resnica

Kakor poroča APA iz Dunaja, je ministrski svet na svoji torkovi seji dal svoj pristavek na dodatni sporazum med Avstrijo in Jugoslavijo o malem obmejnem prometu med obema državama. Sporazum bo ob priložnosti svojega obiska v Beogradu podpisal zunanji minister dr. Kreisky.

Po tem sporazumu je predvideno, da bodo prebivalci obmejnih okrajev na obeh straneh meje dobili trajne obmejne izkaznice, s katerimi bodo lahko štirikrat na mesec ostali po 60 ur v obmejnem okraju sosedne države.

Za obmejne prehode v železniškem prometu so predvideni prehodi Špilje — Št. Ilj na Štajerskem, na Koroškem pa Pliberk — Prevalje, Labot — Dravograd in Podrožica — Jesenice. Za cestni promet so mimo sedanjih prehodov predvideni še prehodi Luče — Koprivna in Št. Lenart (Bela) — Sveti duh.

Nedeljske volitve niso prinesle bistvenih sprememb

Volitve v koroški deželni zbor preteklo nedeljo, ki so potekale v popolnem miru, so pokazale, da bodo v novem deželnem zboru in v novi deželni vladi volilne stranke dobile isto število sedežev, kakor so jih imele pred razpustom deželnega zbora pred volitvami. **Kakor doslej bo tudi v novem deželnem zboru SPÖ imela v deželnem zboru 18 poslancev, ÖVP 12, FPÖ 5 in KPÖ enega poslanca.** Peta stranka — Nacionalna socialistična delavska stranka (NSAP) — je dosegla le smešnih 891 glasov. Zveza demokratičnih socialistov (BDS), s katero je pri lanskih državnoborskih volitvah nastopil bivši predsednik koroške delavske zbornice, Pavel Truppe, pri teh volitvah ni več nastopila in so njeni glasovi prišli v glavnem v prid SPÖ in KPÖ.

Za nedeljske volitve so našli 303.071 volilnih upravičencev. Volilna udeležba je bila v primerjavi z zadnjimi volitvami za koroške razmere nenavadno slaba. Medtem ko je pri zadnjih državnoborskih in deželnozbornih volitvah 1956 znašala 96 % in je pri lanskih državnoborskih volitvah padla na 94,26 %, je v nedeljo znašala le še 86,96 %. Volitev se ni udeležilo 39.511 volilnih upravičencev. Najslabša je bila volilna udeležba v okraju Spittal (85,2 %) in v mestu Celovec (85,3 %), najboljša pa v okrajih Šmohor (89,3 %) in Volšperk (89,2 %).

Volitev se je udeležilo 263.560 upravičencev. Od teh jih je 3.656 volilo neveljavno. Veljavno je volilo 259.904 upravičencev, ki so se za stranke opredelili kakor sledi (prva številka v oklepaju se nanaša na lanske državnoborske, druga pa na deželnozbornske volitve 1956):

SPÖ	126.094	(136.967	128.006]	48,50 %
ÖVP	86.454	[88.813	86.996]	33,30 %
FPÖ	38.735	[36.687	41.722]	14,90 %
KPÖ	7.770	[6.714	8.238]	2,90 %
NSAP	851			0,09 %

Po občinah dvojezičnega ozemlja so stranke dobile naslednje število glasov:

Občine	SPÖ			VPÖ			FPÖ			KPÖ		
	1960	1959	1956	1960	1959	1956	1960	1959	1956	1960	1959	1956
Bekštanj	1.727	1.849	1.653	998	969	1.051	149	144	147	83	70	86
Bela	803	911	882	258	301	304	47	38	42	104	66	31
Bilčovs	294	295	344	290	280	250	70	61	84	31	26	16
Bistrica na Zilji	165	175	149	171	180	189	17	21	7	—	1	—
Bistrica pri Pliberku	570	611	585	287	313	294	80	62	71	24	42	8
Bistrica v Rožu	662	675	617	274	306	328	77	66	89	37	39	41
Blače	74	88	92	191	189	189	33	28	24	6	2	—
Blaž	255	294	322	293	315	320	16	14	28	6	8	3
Borovlje	2.032	2.065	1.889	787	851	819	318	255	312	216	196	259
Brdo	416	448	413	288	307	305	47	35	37	3	2	1
Djekše	337	330	322	217	240	276	61	46	38	—	4	—
Dobrla vas	1.280	1.448	1.347	891	850	797	160	37	168	63	43	37
Galicija	445	481	428	208	257	299	84	57	76	12	8	7
Globasnica	273	318	268	313	320	292	43	26	53	7	4	7
Goriče	167	184	177	125	120	127	21	13	10	1	3	2
Grabštanj	536	573	561	394	352	280	214	212	298	6	9	13
Grebini	543	623	551	729	685	657	211	224	243	12	13	16
Hodiše	409	393	405	192	230	189	28	34	26	9	8	6
Kostanje	228	261	255	122	117	129	168	140	159	11	10	15
Kotmara vas	579	589	529	313	271	337	62	74	50	52	45	45
Ledinca	329	390	396	231	258	229	109	66	71	7	10	7
Šuha	272	312	339	309	309	348	66	38	50	9	3	—
Libuče	395	404	413	164	194	166	72	49	63	10	13	6
Lipa	461	503	432	186	186	170	116	109	125	14	21	30
Loga vas	596	662	630	227	253	237	147	140	175	59	60	43
Marija na Zilji	588	680	634	334	324	319	134	85	84	46	50	65
Medborovnica	358	365	380	168	160	189	31	32	29	11	9	9
Medgorje	233	239	272	126	138	154	28	23	27	1	2	7
Otmanje	160	175	162	96	90	111	64	70	81	13	18	5
Otok	246	265	265	265	271	288	47	77	56	2	4	12
Pliberk	235	275	243	323	311	319	46	43	50	14	6	5
Podklošter	2.003	1.921	2.184	733	756	750	301	284	323	281	165	168
Pokrče	469	496	507	262	276	266	93	93	116	—	2	4
Radiše	139	149	86	52	61	109	13	29	44	—	1	—
Rožek	176	192	178	129	124	123	51	45	49	2	2	3
Ruda	436	424	431	252	261	242	112	111	104	9	18	9
Sele	222	259	257	90	120	108	5	8	4	15	22	23
Slovenji Plajberk	128	125	156	179	82	83	17	22	25	20	21	6
Smerče	623	652	615	279	282	326	227	196	235	63	52	63
Štraja vas	273	262	289	204	193	195	25	23	36	3	3	5
Svelna vas	199	216	239	123	145	174	44	51	36	45	42	35
Škocijan	775	828	799	656	644	512	128	113	178	26	28	12
Školiče	551	583	499	232	192	207	36	48	91	23	20	27
Šmarjeta v Rožu	256	292	265	207	240	286	35	45	37	20	6	10
Štefan na Zilji	503	531	500	289	289	288	59	53	108	3	2	2
Št. Jakob v Rožu	1.227	1.352	1.233	558	660	626	143	137	138	203	163	185
Št. Peter na Vaš.	462	482	429	235	214	224	43	40	64	22	17	13
Št. Tomaž	415	413	446	317	304	296	58	71	56	3	2	3
Teholca	551	606	594	280	295	244	55	49	85	17	21	22
Tinje	145	165	149	131	134	123	57	65	72	2	—	1
Trdnja vas	264	271	267	141	131	137	61	60	49	5	2	5
Važenberk	680	704	687	442	473	468	177	153	228	14	13	12
Velikovec	921	965	926	748	710	693	340	322	372	14	13	26
Vernberk	906	1.026	855	349	376	359	253	240	346	32	21	27
Vovbre	322	346	375	342	342	318	59	52	69	15	16	17
Vrba	463	541	444	492	701	471	234	319	302	16	18	23
Železna Kapla	531	562	528	220	222	238	38	31	62	21	9	10
Žihpolje	196	216	209	253	258	258	111	94	81	3	4	3
Žitara vas	674	689	682	330	324	352	17	21	13	8	9	5
Žrelec	641	669	570	320	309	371	110	115	134	31	15	21
Beljak-mesto	9.854	10.848	9.770	5.205	5.617	5.570	2.597	2.499	2.648	968	858	1.185
Celovec-mesto	17.903	18.973	17.799	14.519	14.855	14.441	5.669	6.060	6.737	1.448	1.279	1.492

Moskva. — Dva sovjetska znanstvenika sta izdelala batiskaf, s katerim se bo sta lahko spustila 11.500 metrov globoko v morje. Batiskaf je 17 metrov dolg in 4 metre širok, oblika pa je podobna cigari. Pod vodo ga bošča spuščala dva električna motorja, z ladjo matico pa bo povezan telefonično.

Kampala. — V Ugandi so zaprli štiri-čese delavcev plantaž čaja v Torou, ki so s stavko zahtevali višje mezde. Okoli 2600 delavcev zahteva tudi, naj jim delodajalci priznajo njihov sindikat.

Washington. — V ameriškem senatu so razpravljali o zakonu, s katerim naj bi se dovolile črncem državljanske pravice, predvsem pa možnost glasovanja, to se pravi volilne pravice. Konservativni demokrati iz južnih krajev so se, kakor vedno, poslužili protokolarnih pravic ter so z dolgimi govori zavlačevali razpravo in utrujevali senatorje, s čemer bi radi preložili glasovanje o zakonu, in bi črnci ne dobili svojih pravic. Rekord v dolgem govoru je dosegel senator Long iz Louisiane. Njegov govor je trajal devet ur in enainvajset minut.

Atene. — V Atenah je zasedala mešana jugoslovansko-grška komisija, ki je razpravljala o sodelovanju na kulturnem in gospodarskem področju. Jugoslovansko delegacijo je vodil književnik Milorad Panić-Surop.

Dorado. — Predsednik ZDA Eisenhower je na svojem potovanju v Portoriku izjavil, da je v razgovoru z voditelji latinsko-ameriških držav, ki jih je obiskal, zavnil idejo, da bi ZDA same izdelale načrt za zvišanje življenjskega nivoja na zahodni polobli. Dejal je, da ima vsaka latinskoameriška država svoje probleme in zato ima pravico pripraviti lasten akcijski program.

Ženeva. — Na zaključni seji izvršnega odbora Mednarodne organizacije dela (ILO) so sovjeti predložili resolucijo, po kateri naj bi napravili načrte za pomoč nerazvitim deželam iz sredstev, ki bi jih prihranili z razorožitvijo. Sovjetsko resolucijo bodo predložili odboru mednarodne organizacije dela, ki se bo sestal maja letos.

Pariz. — Ob navzočnosti jugoslovanskega veleposlanika dr. Uvalića so v Parizu odprli v prostorih veleblagovnice „Bon Marche“ razstavo jugoslovanske folklorne in domače obrti.

Pariz. — V predmestju Pariza je neki neznanec streljal v krčmo, v kateri je bilo polno Alžircev. Napadalca niso ujeli in prijeli.

Havana. — V pristanišču v Havani je eksplodirala francoska ladja. Pri tem je bilo ubitih 20, ranjenih pa 60 ljudi. Ladja je prevažala orožje in eksploziv.

Berlin. — Uradno so objavili, da sta Gvineja in Vzhodna Nemčija navezali diplomatske stike. Prvi gvinejski veleposlanik v Vzhodni Nemčiji Saidon Conte je že prispel v Berlin. Veleposlanik je predsedniku DR Nemčije izročil svoje poverilnice. V Konakri pa je odpotoval prvi vzhodnonemški veleposlanik Karl Nohr. — V premogovniku „Karl Marx“ v Zwickau so v ponedeljek spet začeli z delom. Kakor znano, je v tem vzhodnonemškem rudniku prišlo 22. februarja do hude eksplozije, pri kateri je našlo smrt 122 rudarjev. Pravijo, da so zdaj uveljavili vse varnostne ukrepe, tako da se bo delo neovirano nadaljevalo.

Bonn. — Pravosodni minister zvezne nemške vlade in pravosodni ministri deželnih vlad bodo v Wiesbadnu prihodnji mesec obravnavali primere nekaterih zahodnonemških sodnikov, ki so bili svojčas nacisti.

Beograd. — Topli sončni dnevi in zanimanje med tujimi in jugoslovanskimi turisti so napotili gostinska podjetja v Dalmaciji, da so že v začetku marca odprli sezonska gostišča. Prvi turisti so že prispeli na morje, večje skupine gostov pa pričakujejo že v začetku prihodnjega meseca in sicer v glavnem iz Zahodne Nemčije, Avstrije in Velike Britanije.

Od 19. do 24. marca:

Literarni teden Slovenske prosvetne zveze

S pričetkom v soboto, dne 19. marca 1960 in z zaključkom v četrtek, dne 24. marca 1960 bo Slovenska prosvetna zveza priredila svoj literarni teden. Njegov namen je trojen: prikazati koroškim Slovincem sedanji razvoj slovenske književnosti, jih seznaniti z novimi deli slovenskih pisateljev in pesnikov ter poživiti predvsem med mladino ljubezen in veselje do dobre knjige.

Za svoj literarni teden je SPZ razpisala vrsto literarnih večerov in ur, ki jih bo priredila v Zilji, Rožu in Podjuni ter na Gurah in v Celovcu. Vabila s točno navedbo kraja in časa literarnih večerov in ur bodo delila Slovenska prosvetna društva in vodstva prosvetnih ustanov koroških Slovencev. Že sedaj pa opozarjamo vse ljubitelje slovenske besede, slovenske knjige in književnosti, da v tem tednu ne zamudijo na Koroškem res redke priložnosti spoznanja in razgovora s slovenskimi književniki, katerih dela poznajo ali pa bi jih radi spoznali.

V naslednjem na kratko predstavljamo slovenske pisatelje in pesnike, ki jih bo na povabilo Slovenske prosvetne zveze k sodelovanju na njenem literarnem tednu poslalo Društvo slovenskih književnikov:

Miško Kranjec

sodi med najbolj nadarjene slovenske pisatelje, ki zna opazovati življenje in ga prikazati v njegovih značilnostih. Večino svojih motivov črpa iz Prekmurja, kjer se je kot sin dninarja in sezonskega delavca rodil leta 1908 in kjer je doma. V slovenski književnosti je nastopil okoli leta 1930, s pisanjem črtic pa je pričel že v drugi gimnaziji. Njegovo delo je zelo obsežno. Začel ga je z novelo „Smehljaj“ leta 1930. Od tedaj naprej je svojemu ljudstvu pripovedoval v romanih in novelah in ga neprenehoma učil v Ljubljanskem zvonu, v Modri ptici, v Domu in svetu ter v Sodobnosti.

Njegovo doslej pri nas poznano delo obsega 18 romanov in 11 novel. V svojem pripovedovanju je Miško Kranjec umetniško najpristnejši in najbolj neposreden oblikovalec usod prekmurskih ljudi. Življenje slika naturalistično, včasih kot lirsko navzet pesnik, včasih kot vesten in prizanesljiv razčlenjevalec življenjskih usod. V njegovem odnosu do življenja je tudi nekaj literarnih vplivov, zlasti ruskih in severnjaških realistov Tolstoj, Gorko, Reymonta in Hamuna.

Ivo Minatti

je mlad in obetajoč pesnik Štajerske, ki se je močno uveljavil v Novem svetu, Novih obzorjih, Naši sodobnosti, Cicibanu in drugih mladinskih listih. Šestintrideset let stari pesnik je že izdal 2 zbirki svojih pesmi in sicer „S poti“ (1947) in „Pa bo prišla pomlad“ (1955); leta 1951 pa je napisal lutkovno igro „Slamnat voliček“.

V njegovih pesmih srečujemo ljubezenski zanos, otožnost ob trdem življenju, razočaranje nad pusto vsakdanjostjo, bolečino odpovedi in zmagujočo vero v življenje. Njegovo poezijo označujejo iskreno doživ-

ljanje in preprost, a izbran izraz, ki spominja na Murna in Kosovela.

Kajetan Kovič

je še zelo mlad pesnik, doma iz Maribora. V svojem pesniškem izrazu se zgleduje pri Murnu in ljudski pesmi ter skuša biti šegav, vendar zveni iz njegovih verzov otožnost in domotožje. Svojo prvo zbirko lirskih pesmi je izdal pod naslovom „Prezgodnji dan“ leta 1956. Poleg tega pa je sodeloval v zbirki „Pesmi štirih“. Zelo rad piše mladinske pesmi in literarna poročila.

Tone Pavček

sodi prav tako kot Minatti in Kovič v vrste mladih in mladinskih pesnikov. Doma je iz Dolenjske. V njegovih verzih srečamo Murnovo otožnost, veder pogled na življenje in povezanost z domačo zemljo. Piše mladinske pesmi, ki jih označuje preprostost in otroška naivnost. Poleg tega se uveljavlja tudi s epigrami in ocenami ter prevajanjem Walkerja in Jesenina.

Milja Mejak

spada enako kakor prednji trije v vrste mladih književnikov. Doma iz Toplic pri Zagorju je urednik kulturno-literarnih oddaj Ra-

dia Ljubljana in se bavi predvsem s kritiki in esei, ki so poznani iz Besede, Novih obzorij, Naših razgledov in Naše sodobnosti.

Drago Družkovič

se bavi s prozo, ki je močno povezana s koroško zemljo in ljudskim življenjem na Koroškem. Doma iz okolice Slovenjgradca s svojstveno obliko opisuje življenje in preteklost koroških Slovencev in njihove boje za pravice, ki gredo sleherni zavedni narodnosti. Proza Roka Ariha — kakor se tudi imenuje — kaže nove pripovedne prijeme in poskuse novih stilističnih možnosti. To zasledimo že v njegovi „Zibelki“, še bolj pa v knjigi „Zato“, za katero je leta 1957 prejel eno od treh nagrad za najboljša slovenska izvirna dela.

Predstavljeni književniki obetajo, da bo literarni teden Slovenske prosvetne zveze prinesel našemu ljudstvu, predvsem pa mladini in šolobveznim otrokom veliko novega in zanimivega tako iz sodobnega slovenskega pripovedništva in pesništva, kakor tudi iz ocene in kritike slovenske književnosti. Prav zato je zelo priporočljivo in koristno, da se literarnih večerov in ur udeležijo vse slovenske družine z otroci vred. Tako bodo stari osvežili svojo ljubezen do lepe in bogate slovenske pisane besede, mladina pa jo bo spoznala in vzljubila, da jo bo lažje čuvala in branila.

Spominski dnevi

nasilja nad nami in naših žrtv proti fašizmu

Ponoči med 12. in 13. marcem 1938 je nemška vojska prestopila meje Avstrije in so oblast nad njenim prebivalstvom prevzele tolpe nacistične SA in SS ter krvniki gestapo. Takrat so se pričeli za nas naleteli dnevi, tedni, meseci in leta v zgodovini koroških Slovencev. To obdobje nacističnih ječ in KZ-ov, preganjanj, pobojev in izseljenjskih taborišč je med koroškimi Slovenci povzročilo potoke solza in prelile krvi, gore gorja in krivic, ki še niso popravljene. Vsako spomlad nam stopijo pred oči najtežji dnevi tega obdobja.

● Že aprila leta 1938 so bili aretirani prvi koroški Slovenci; istočas se je pričelo preganjanje slovenskih narodnih in kulturnih organizacij in ustanov.

● Aprila leta 1941 so segli nacisti in njihovi domači privrženci po našem združenem premoženju in je prišlo do drugega vala aretacij koroških Slovencev.

● 14. in 15. aprila 1942 je bil izveden prvi del množične izselitve slovenskih koroških družin; nad 300 družin je moralo v par minutah zapustiti svoje domove, njihovo premoženje pa je bilo zaplenjeno.

● 3. aprila 1943 je bil pri napadu na Mežico težko ranjen France Pasterk-Lenart, prvi komandant prvega koroškega partizanskega bataljona in je na posledicah umrl 6. aprila.

● 9. aprila 1943 je nacistični krvnik Gleisner izrekel smrtno obsodbo nad 13 koroškimi Slovenci in antifašisti iz Sel in okolice, ki so bili obglavljeni 29. aprila na Dunaju.

● 27. aprila 1944 je bila težka borba med partizani in nacisti pri Štoku v Obirju.

● Maja leta 1944 je bilo v Rožu in na Gurah aretiranih blizu 100 koroških Slovencev in antifašistov ter vrženih v nacistične zapore in koncentracijske taborišča; trije antifašisti so bili zahrbtno ubiti.

● 25. aprila 1945, le nekaj dni pred osvoboditvijo pa so SS-tolpe zverinsko pomorile dvanajstčlansko Peršmanovo družino s 7 otroki v starosti od 1 do 12 let.

● 12. maja 1945, 4 dni po kapitulaciji nacističnega tretjega rajha so SS-tolpe, ki so se umikale preko Ljubelja napadle partizansko vojsko pri Borovljah in pri dravskem mostu, pri čemer je padlo okoli 120 partizanov.

To je samo del strašne bilance nasilja, katero se je pričelo v teh dneh pred 22 leti. Nikoli jih ne bomo pozabili teh dogodkov. Vedno jih bomo imeli pred očmi in se jih spominjali. Prav v današnjem času ko nacizem spet dviga svojo glavo, nas bodo ti dogodki vedno spet bodrili k budnosti in k borbi za pravico in resnico, k borbi, da se taki dnevi ne bodo več ponovili.

stavniki velenemške in protislovenske propagande na Koroškem.

Tako je bilo že od vsega začetka jasno, da pomenita tako „Alpenländischer Kulturverband“ kakor tudi „Kärntner Schulverein-Südmark“ v resnici le ponovno oživljenje stare velikonemške raznarodovalne organizacije „Deutscher Schulverein-Südmark“. Zgodovinske izkušnje s prav to organizacijo in drugimi njej podobnimi pa so napotile štiri velesile, da so izdelavi avstrijske državne pogodbe vključile v to tudi določbe, ki prepovedujejo delovanje velenemške usmerjenih in raznarodovalnih organizacij. Tako pravi drugi odstavek člena 4:

„Avstrija se nadalje obvezuje, da bo na svojem ozemlju preprečila vsako delovanje, ki bi utegnilo takšno združenje (z Nemčijo — op. pis.) posredno ali neposredno spodbujati in da bo preprečila obstoj, ponovno oživljanje in delovanje vsakršnih organizacij, ki imajo za cilj politično ali gospodarsko združenje z Nemčijo, preprečila bo tudi velikonemško propagando v korist združenja z Nemčijo.“ Peli odstavek člena 7 pa določa: „Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvatskemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora preprečiti.“

(Nadaljevanje sledi)

Planica vabi

ob svojem srebrnem jubileju na mednarodne smučarske polete od 24. do 27. marca

Pred 25. leti je znani mojster gradenj smučarskih skakalnic, ing. Stanko Bloudek v planiški dolini zgradil prvo skakalnico — velikanko za smučarje na svetu, na kateri je Palma prvi skočil 66 metrov. Čez 14 dni — ob njenem srebrnem jubileju — pa se bodo v Planici srečali najboljši skakalci iz 14 držav, da se pomerijo za nov rekord Planice — 130 metrov —, ki ga 120 metrska skakalnica sedaj dopušča.

Dolga leta je bila Planica v prelepi dolini pod Jalovcem in Ponco prva skakalnica — velikanka na svetu. Šele v zadnjih desetih letih sta jo prekosili skakalnici v Kulmu in Obersdorfu, na katerih je mogoče skočiti do 140 metrov. Navzlic temu pa bo Planica ostala v zgodovini smučarskih poletov živa še dolga leta. Na njej je Rudi Finggar dosegel rekorde 95 in 100 metrov; švicar Tschannen pa 1948 leta 120 metrov. Ing. Bloudek je medtem umrl, a njegova skakalnica mu bo še dolga leta posredovala spoštovanje in hvalo tisočev in tisočev ljubiteljev smučarskih poletov, tega majestetičnega zimskega športa.

Ob srebrnem jubileju Planice bo pri skokih in poletih od 24. do 27. marca šla borba za nove rekorde. Pogoji za nje se obetajo. Po načrtu norveškega strokovnjaka Sigmunda Ruda so na 120 metrski skakalnici preuredili odskočni mostiček, vsled česar so domači strokovnjaki mnenja, da bo skakalnica dopuščala skoke do 130 metrov. Prav tako preurejajo in popravljajo tudi 80 metrsko skakalnico, kjer bodo tekme 24. marca. Priprave nadzoruje uradna komisija mednarodne smučarske organizacije (FIS), ki bo nadzorovala tudi tekmovanje.

Smučarskih poletov v Planici se bodo poleg Jugoslovancev udeležili še olimpijska ekipa Avstrije, ter zastopstva Italije, Norveške in Vzhodne Nemčije; predvidena pa je tudi udeležba Švice, Francije, Zapadne Nemčije, Švedske, Finske, SZ, CSR, Poljske in Madžarske.

„Deutscher Schulverein - Südmark“

in njegovi nasledniki v drugi avstrijski republiki

2. Paralelno s poživitvijo germanizatoričnega dela v Gradcu kot središču za Štajersko se je na Koroškem v novembru 1953 konstituiral pripravljalni odbor za ustanovitev nadstrankarske „obrambne in obmejne podporne organizacije“ (Abwehr- und Grenzhilfsorganisation).²¹⁾ Člani tega pripravljalnega odbora — sami znani nacistični veljaki in zagriženi sovražniki Slovencev — so naslovili na koroško javnost proglas, v katerem so ob znanem čuvanju proti Slovincem obvestili javnost, da se pripravlja obrambna organizacija zoper slovensko „iredento“ ter prosili za prispevke za finansiranje „obrambne“ delovanja. In po poldrugem letu pripravljanih del se je 19. maja 1955, torej le štiri dni po podpisu državne pogodbe, ustanovilo društvo „Kärntner Schulverein-Südmark“.

V časopisnih poročilih o ustanovnem občnem zboru je bilo posebej naglašeno, da bo društvo „nadaljevalo tradicije in delo društva „Deutscher Schulverein-Südmark“²²⁾ in da bo na Koroškem kot obmejnem ozem-

lju varovalo nemštvo.²³⁾ Takoj po podpisu državne pogodbe so postali nacionalistični nestrpneži torej že tako brezobzirni, da se pred demokratično javnostjo niso več skušali skrivati pod kakim drugim imenom, temveč so kar naravnost povedali, da hočejo nadaljevati raznarodovalno delo zloglasnega društva „Deutscher Schulverein-Südmark“.

Ustanovitelji so očitno namenoma izbrali označbo „Kärntner“ (Schulverein-Südmark), ker bi stari pridevek „Deutscher“ (Schulverein-Südmark) le preveč očitno kazal na pan-germanistične cilje in na obnovo po vojni razpuščenega društva „Deutscher Schulverein-Südmark“, dočim jim pridevek „Österreichischer“ (Schulverein-Südmark) v njihovi velenemški nastrojenosti ni bil prikladen. Poleg tega pa se to popolnoma ujema tudi s podobno izjavo bivšega SA-Standartenführerja in sedanjega avstrijskega generalnega konzula v pokoji Steinacherja.²⁴⁾

Velenemški in nemško-nacionalistični cilji pa prihajajo — več ali manj prikriti — do

izraza tudi v pravilih „novega“ društva, kjer je kot glavni namen navedeno „čuvanje pravic domovini zvestega prebivalstva ter ustanavljanje šol in otroških vrtcev“. Pod krilatico „domovini zvestega prebivalstva“ so se na Koroškem že vedno skrivali nemškonacionalni šovinisti.

Na ustanovnem občnem zboru je bilo tudi posebej poudarjeno, da čakajo društvo naloge na tako imenovanem dvojezičnem, to je na slovenskem ozemlju Koroške. Ustanavljanje šol in otroških vrtcev na tem ozemlju pa je že pred drugo svetovno vojno služilo društvu „Deutscher Schulverein-Südmark“ edinoale za germanizacijo slovenske šolske mladine in slovenskega prebivalstva sploh. Pa tudi v pozdravnem članku ob ustanovitvi društva „Kärntner Schulverein-Südmark“ je Allgemeine Bauernzeitung, ki se je že ponovno odlikovala s svojimi strupenimi izpadi proti koroškim Slovincem, pozvala svoje somišljenike, naj se ne sramujejo svojega nemštva in da naj s pomočjo društva „Kärntner Schulverein-Südmark“ izpolnjujejo tisočletno zgodovinsko nalogo, ki jo ima Koroška kot obmejna marka in kot trden zid na jugu.²⁵⁾

V odbor društva „Kärntner Schulverein-Südmark“ so bili izvoljeni samo taki ljudje, ki so demokratični javnosti znani kot pred-

21) „Kdo so ti „domovini zvesti odločniki“, Slovenski vestnik, št. 58, 19. 12. 1953.

22) „Volkszeitung“, 22. 5. 1955.

23) „Allgemeine Bauernzeitung“, 26. 5. 1955.

24) Hans Steinacher: „Sieg in deutscher Nacht, Ein Buch vom Kärntner Freiheitskampf“, Wiener Verlag, 1943, str. 317.

25) „Allgemeine Bauernzeitung“, 21. 5. 1955.

Ob mednarodnem prazniku žena

Pred petdesetimi leti so udeležence mednarodnega ženskega kongresa v Kopenhagenu na Danskem sklenile, da naj bo 8. marec vsako leto praznik žena. Od tega časa se v mednarodnem svetu iz leta v leto vedno bolj kaže navezanost naprednih žena na svoj praznik. Vedno bolj se zavedajo važnosti in upravičenosti svojega prizadevanja za dosego ciljev, ki so danes srčne zadeve človeštvu v velikem in malem.

Praznik vseh demokratičnih žena ima svoj veliki pomen tudi v tem, da jih budi in vzpodbuja v njihovi borbi za dosego enakopravnosti vseh ljudi ter jih tesneje povezuje v borbi za rešitev vseh perečih vprašanj v svetu, z borbo, ki jo vodijo vsa ta leta vse napredne sile.

Osmi marec je postal praznik simbola borbe, ki zahteva od vseh dobro mislečih žena veliko dobre volje in pripravljenosti, da po svojih močeh pomagajo kadar in kjer koli je potrebno h graditvi boljše in lepše bodočnosti.

Uspeh trdovratnega prizadevanja je, da je danes žena enakovredna možu in lahko soodločuje pri reševanju vprašanj, ki so skupne za koristi vseh. Nova doba je postavila ženo v središče javnega dogajanja ter ima tudi pravico do soodločanja v javni upravi, kar pa žene seve ne sme ovirati pri svojih dolžnostih kot matere, vzgojiteljice v družinski celici in gospodinje. Z ureditvijo pravičnih razmer za vse ljudi v svetu, je nedvomno najpomembnejši pogoj za ohranitev in utrditev miru. Mir je gotovo vsem ženam sveta enako drag. Ni si mo-

Sveče

Volitve so po srditi kampanji za nami. Vse stranke so si očitale grehe, vsaka zase pa je skušala prepričati, kaj vse je koristnega ustvarila. Pozabile pa so na to, da koroški Slovenci prej ko slej še niso deležni pravic, ki jim po ustavi in državni pogodbi pripadajo ter tudi niso povedale, kdaj da bodo pripravljene ukreniti na tem področju kaj pozitivnega. Stranka rjavo pobarvanih je še zadnjo noč pred volitvami nalepila na hiše, skednje in drevesa lepake z obupnim klicem, da je Koroška v nevarnosti ter je treba zaradi tega voliti le to stranko. Poskrbeli so nam tudi letak, kjer pravijo, da bo edino ta stranka „skrbela“ za kmeta, pozabili pa so napisati njihovo staro geslo „Kärntner sprich deutsch!“

Sele

Sporočamo žalostno vest, da smo v ponedeljek tega tedna spremili ob številni udeležbi žalnih gostov priljubljeno in spoštovano Užnikovo mamo, Nežo Olip, iz Sel k zadnjemu počitku na domače pokopališče. V kratkem sestavku je nemogoče opisati življenjsko pot, pot trpljenja in žrtvi, ki jo je prehodila blaga pokojnica. Zaradi odpora proti krvavemu nacističnemu nasilstvu nad našim ljudstvom, je morala tudi družina Užnikovih izpiti kelih trpljenja do dna. Družino so izselili, tolpe SS-ovcev so njene moža končale in mrtvega so prepeleli v domači kraj, kjer je vsaj našel mir in trajni počitek v domači zemlji.

Pod vodstvom pokojne matere je bila Užnikova hiša nadvse gostoljubna. Nihče, ki se je v njej ogledal, ni odšel, prej da ni bil prijazno postrežen. V hiši vlada pristno slovensko gostoljubje in tudi sinovi in hčerke pokojne matere so si po dobri vzgoji osvojili in nadaljujejo njene vrline.

Pogrebne svečanosti so pokazale, kakšen ugled in spoštovanje v bližnji in daljni okolici je uživala pokojna Užnikova mati. Gospod župnik Vauti, ki je ob asistenci številnih duhovnikov opravil pogrebne obrede, je v nagrobnem poslovnem nagovoru z v srce segajočimi besedami očrtal zgledno življenjsko pot pokojne Užnikove matere. Žalujemo svojem izrekamo naše globoko sožalje.

goče misliti matere, ki bi se z lahkim srcem poslovila od sina, ki bi moral v vojsko, odkoder bi se nikdar več ne vrnil ali pa vrnil kot pohabljen za vse življenje. Nevarnosti vojne pa je tudi danes v svetu več kot preveč. Trajni mir v svetu je mogoč le v strpnosti ter v ustvarjanju medsebojnega zaupanja in enakopravnega mirnega sožitja med ljudmi. Demokratične žene vsega sveta zastavljajo povsod svoj vpliv in trud v to, da se v svetu ohrani mir in načela resnične koeksistence, osnovane na enakopravnosti in medsebojnem spoštovanju med velikimi in malimi narodi. Prizadevanje za ohranitev miru je skupna točka za vse napredne žene sveta.

Mednarodni praznik žena so praznovale tudi koroške slovenske žene in matere na širši seji Zveze slovenskih žena. Tovaršica Milena Gröblacherja, je v svojem izčrpnem in obširnem nagovoru povedala, da koroške slovenske žene praznujejo mednarodni praznik demokratičnih žena že mnogo let, praznovale so ga že pred vojno, od leta 1946 pa se vsako leto zbirajo in razpravljajo o važnih pomembnih in še doslej vedno nerešenih perečih vprašanjih, ki so življenjskega pomena za ohranitev in napredek našega življa na Koroškem. Predvsem se je dotaknila nalog prizadevanja žene za obstoj ogroženega slovenskega

Kotmara vas

Poročamo veselo vest, da sta se na pustno nedeljo poročila Hilda Goričnik, p. d. Šimenceva v Šmarjeti in Valentin Cavnik, p. d. Nemec iz Voznice. Ženitovansko slavlje so v veseljem razpoloženju praznovali pri Ledarju v Kotmari vasi. Ženin Folti, ki ga imamo vsi radi, je dosegel uspeh svoje vztrajnosti, ko je mnogokrat prehodil dolgo pot od doma v Šmarjeto, kjer je obiskoval svojo izvoljenko.

Ženin je zvest član naše narodne družine, kar je pokazal vedno tudi v dejanju. Med vojno je podpiral borbe za osvoboditev tudi podzarmljene Avstrije, zato so ga nacisti vlačili po koncentracijskih taboriščih. V slovenskem prosvetnem društvu je sodeloval kot pevec in igralec ter mu je društvo za priznanje podarilo tudi skromno poročno darilo. Prav tako je tudi nevesta narodno zavedna in zglednega značaja. Zato smo prepričani, ko novoporočencema iskreno čestitamo, da bo njima lepo na skupni življenjski poti.

Moščenica pri Bilčovsu

Pred dobrim poldrugim letom smo v našem listu poročali, da je našo vas zadela huda nesreča. Trinajstega avgusta 58-leta je bilo, ko so se nad vasjo zbrali grozeči oblaki. Strele so švigale vseprek in nendoma je treščila v gospodarsko poslopje kmeta Krušca ter jo užgala. Ogenj je zajel tudi sosedno hišo in gospodarsko poslopje pri p. d. Matjaku. Vsi trije objekti

ljudstva na svoji zemlji ter naglasila potrebo skrbi za izboljšanje življenjskega nivoja ter prizadevanja za duhovni razvoj in napredek k visoki stopnji splošne izobrazbe.

Velik del svojih izvajanj je posvetila šolskemu vprašanju, kjer se z različnimi metodami gospodarsko močnejšega še vedno okrnjuje pouk materinščine. Opozorila je na srednješolsko izobrazbo v slovenski gimnaziji v Celovcu in pozvala žene in matere, da skrbijo za dijaški naraščaj. Opozorila je na Dijaški dom, kjer je učeča se mladina dobro preskrbljena ter se krepi v narodni zavednosti, da bo postala nekdanji koristen član v narodnem občestvu. Skrbeli pa je treba tudi za drugo šoli odraslo mladino v strokovnih šolah in tečajih ter so žene, zaskrbljene za splošno blaginjo, poklicane, da z vsemi močmi in z vplivom, ki je dan ženi-materi, podprejo takšno prizadevanje.

Tajnik SPZ Blaž Singer je nanizal v svojem nagovoru vrsto lepih, koristnih in hvaležnih nalog, ki jih naj tudi žene-matere doprinašajo na področju splošne ljudske prosvete, kajti vzgojno delo v prosvetnih društvih je smatrati kot podaljšano roko vzgoje matere v družinski celici.

Žene so pri razpravi živahno sodelovale in sklenile, da bodo na svoj praznik prihodnje leto lahko povedale, da so mnogo pobud iz tega sestanka tudi dejansko izvedle.

so bili upepeljeni do temeljnega zidovja.

Kdor našo vas pozna, ve, da so poslopja pozidana tako tesno eno poleg drugega, da je v nesreči požara težko preprečiti, da se ne bi užgalo tudi sosedovo poslopje. Zahvaliti se je le hitremu in točnemu delovanju gasilcev požarne brambe in srečnemu naključju, da ni bilo vetra, ki bi razširil požar na celo vas, kakor se je to zgodilo leta 1920, ko je požar uničil skoroda vso vas.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Svoboda“ v Logi vasi bo priredil v nedeljo, dne 13. marca 1960

KONCERT

v Št. Janžu pri Tišlerju ob 1/2 3. uri popoldne in

v Bilčovsu pri Miklavžu ob 1/2 8. uri zvečer. Priručno vabljeni vsi!

Oba hudo prizadeta pogorelca sta se odločila, da novih stavb ne postavita na starem mestu. Sklenila sta, da se hočeta izogniti prejšnji nevarnosti razširitve požarov od sosedu do sosedu s tem, da postavita nove stavbe izven dosedanje hišne gostote. Tako sta tudi storila. Krušic je postavil lep nov in moderen skedenj, Matjak pa je pozidal novo hišo in skedenj. Na ta način je postala naša vas prenovljena in je v precejšnji meri odstranjena nevarnost širjenja ognja v primeru nesreče.

Poročali želimo pa še to-le: Pri Matjaku

in v mestu prevladovala slovenščina kot občevelni jezik.

Celovec je bil takrat po govornici mešan z zelo močnim slovenskim poudarkom in celo pozneje, ko je kancler Seipel obiskal Celovec, je svojemu še živemu spremljevalcu dejal sledeče: Die Stadt hat aber einen slawischen Anstrich.

V tistem času sem se seznanil z županom v občini Trnja vas (Annabichl) Jakob Činderjem (Tschinder) in z občinskim tajnikom Božičem (Woschitz). Oba sta govorila slovensko in slovensko so govorili tudi doma v družinah. Pri Kreutzwirtu je bila majhna kmečka gostilna, katere lastnik je bil Zabit (Sabiti), v Št. Petru pa je bil župan Belbič (Wölbitsch), ki je bil tudi slovenskega porekla in je tudi govoril slovensko. Pod Satnico pa je bila gostilna, ki so jo imenovali Postranšišnik, po domačem smo pa gostilničarja klicali „Postrane“. V občini Otoče (Waidmannsdorf) pa je bila gostilna Ure, kjer je gostilničar varil takoiimenovani „Steinbier“. Tudi ta je bil Slovenec in vse te gostilne smo ob nedeljah radi obiskovali, ker so nam dobro in pošteno postregli ter se z nami pogovarjali po domače.

Danes v teh krajih ni zlahka slišati slovenske besede. In zakaj ne, ali je to naravno, ter nastalo samoobsebi?

„Amtssprache deutsch“

V predzadnji številki smo poročali o škandaloznem zadržanju pošnega urada v Št. Vidu v Podjuni, ki ni hotel dostaviti pisma na uradno registriran naslov Živinorejske zadruge za Št. Primož in okolico, r. z. z. o. j. in ki ga je odpošiljatelj vrnil s pripombo „Amtsprach deutsch“.

Te dni pa smo od prezidenta Direkcije pošte in telegrafa za Koroško prejeli pismo opravičilo, v katerem je rečeno, da je bila „od upravnice poštnega urada Št. Vid/Podjuna na tiskovni napravljena pripomba neupravičena, ker je šlo pri navedenemu prejemniku za ime, ki je vpisano v trgovskem registru“. Pismo zaključuje z zagotovilom, „da je bilo za preprečenje takih obžalovanja vrednih napak potrebno ukrepano“.

To opravičilo in zagotovilo jemljemo radevolje na znanje. Istočasno pa upamo, da bo svarilo raznim uslužbencem, ki jim zavreje kri, če slišijo ali vidijo slovensko besedo, medtem ko svojih dolžnosti in nemišline komaj toliko poznajo, kot pa ohola in zakrknjena poštarica v Št. Vidu v Podjuni.

je prevzel gospodarstvo mladi gospodar Franci. Seve je bilo tudi nujno potrebno, da si poišče mlado gospodinjo. Ni se napolnil daleč, kajti izbral si jo je kar pri sosedu, namreč Frinčnjakovo Nanijo. Dne 21. februarja smo obhajali veselo ženitovansko slavlje ter še na prav poseben način proslavili dogodek, ko je novi Matjakov dom dobil v mladih zakoncih prve svoje prebivalce. Ni mogoče prav dognati, kdaj je bila pozidana stara Matjakova hiša, sklepano pa lahko, da je ta dom stal že več stoletij. Dolga vrsta gospodin in gospodarjev je v njem gospodarila in preživljala čase, o katerih lahko trdimo, da so bili vse tri od današnjih. Matjakova družina pa je skozi dolga stoletja vzdržala na svoji zemlji ter ohranila do danes pristno slovensko narodno zavest. Ne dvomimo, da bosta tem vzorom ostala zvesta tudi mlada gospodarja, saj sta oba tudi člana našega prosvetnega društva. Nani pa je tudi vrsto let izvrstna pevka našega društvenega zbora. Ob vstopu v novi dom in ob začetku zakonske skupnosti želimo mladima gospodarjema obilo sreče in zadovoljstva ter tudi, da bi se na novem Matjakovem domu tudi v bodoče vrstil rod za rodom trdnih ter narodno zavednih družin in gospodarjev!

Fotomaterji

Slovenska prosvetna zveza Vas vabi k udeležbi pri nagradnem tekmovanju za najboljšo fotografijo slovenskega in dvojezičnega ozemlja Koroške!

Podrobne informacije v zvezi z razpisom (v naši zadnji številki) daje Slovenska prosvetna zveza, Celovec, Gasomefergasse 10.

Bratei SE OGLAŠAJO

Raznarodovanja mora biti konec

K dopisu pod zgorajšnjim naslovom v Slovenskem vestniku, ki je stvaren in zelo zanimiv, želim pripomniti tudi jaz nekaj vrstic.

V začetku tega stoletja, torej pred 60. leti, sem bil nekaj let zaposlen v Celovcu. Imel sem priložnost, da sem se seznanil z najbližjo okolico našega glavnega mesta, ki je danes itak vključena v mestno občino. Takrat pa je bil Celovec še majhno mesto, kajti proti severu je bila meja reka Glin, proti vzhodu Št. Peter, proti jugu Št. Rupert in proti zapadu Št. Martin.

V tej okolici so takrat govorili vsi slovensko. Ob tržnih dnevih, v četrtek, je bilo v Celovcu slišati izključno slovensko govorico. Slovenske kmetice in kmetje iz okolice so s konjsko vprego pripeljali svoje pridelke na tedenski trg v Celovcu. Slovenska govorica je zbadala Slovincem neprijazne in s šovinističnim duhom prepojene nemške govoreče elemente, ki jim je germanizacija še vse premalo uspevala. Že takrat so šarili z „vindisarstvom“ in četrtekove tržne dneve označevali kot „Windischer Landtag“, kar pa govori, da je takrat v okolici mesta

KOLEDAR

Petek, 11. marec: Sofronij
Sobota, 12. marec: Orogelj
Nedelja, 13. marec: Teodora
Ponedeljek, 14. marec: Matilda
Torek, 15. marec: Klemen
Sreda, 16. marec: Hilarij
Četrtek, 17. marec: Jedert

Kaj pravi statistika o žrtvah avtomobilizma:

Smrt na asfaltu po vsem svetu

Neprestano naraščanje prometnih incidentov in ustrezno naraščanje nesreč je mnoge vlade prisililo k temu, da so revidirale stare prometne predpise. Za Zahodno Nemčijo, kjer drvi po cestah skoraj 8 milijonov motornih vozil, velja to še posebej, ker se običajnim, nehotenim prometnim nezgodam pridružujejo tudi prometne nesreče, ki jih zakrivijo pravi kriminalci, ki napadajo vozila na bolj odročnih stranskih cestah.

Posebne ustanove zbirajo podatke, ki so na svoj način zanimivi. Najpogostejše žrtve avtomobilskih in prometnih nesreč so starejši pešci. V mnogih deželah so v obdobju med 1950 in 1955 zabeležili stodontno povečanje smrtnih žrtev — pešcev, ki so bili stari

čanje prometnih žrtev na Holandskem kar 70 odstotkov. Za Holandsko pride v tej tekmi s smrtno na vrsto Norveška, nato Japonska, Južnoafriška unija in Danska. V nasprotju z gornjimi podatki pa morejo v ZDA in na Irskem beležiti zmanjšanje prometnih incidentov in njih žrtev. V ZDA je v zadnjih letih za 13 odstotkov manj smrtnih žrtev, na Irskem pa 6 odstotkov manj smrtnih žrtev prometnih incidentov.

V smrti na asfaltu nosi žalosten rekord Japonska. Podatki iz zadnjih dveh let niso zbrani. Zato pa povprečje za leta 1953-1957 govori kar o 2336 mrtvih na milijon avtomobilov. Kolikšno je to razmerje, nam bo povedala sledeča primerjava: v ZDA so v istem razdobju imeli komaj 129 žrtev na milijon avtomobilov.

Da nam bodo ti podatki bolj pregledni, bomo navedli letno povprečje smrtnosti zaradi avtomobilskih nesreč za sicer nekoliko starejše obdobje, ki pa je še vedno več ali manj veljavno. Na Japonskem je prišlo, kot smo že rekli, 2336 žrtev na milijon avtomobilov, na drugem mestu je Italija s 1272 mrtvimi na milijon motornih vozil, na tretjem mestu je Finska s 861, na četrtem Švica s 534, nato pride Norveška s 416, Irsko s 405. Velika Britanija s 390, dalje Danska s 363, Holandska s 338, Švedska s 316, Avstralija s 309, Kanada s 153, Južnoafriška unija s 145 in končno ZDA s 129 mrtvimi na leto na milijon avtomobilov.

Seveda se bo za to našel izgovor v slabih cestah in še marsikem drugem. Včasih pa to vendarle drži, kajti statistika pravi, da so šoferji odgovorni le za 20 odstotkov nesrečnih primerov na cestah, kar pa da velja le za Zahodno Evropo. To dokazuje, da je veliko tudi drugih elementov, ki pripomorejo k izredno visokemu odstotku prometnih nesreč. Neki strokovnjak, ki se ukvarja s to problematiko, je glede tega rekel: „Poučevanje otrok o prometnih znakih in o opreznosti na cestah je dalo vidne rezultate. Dežele, ki so v tem smislu storile največ, so mogle ugotoviti, da se je število nesreč, katerih žrtve so bili otroci, zmanjšalo. Hkrati pa se je v istih deželah ugotovilo, da se je število žrtev odraslih povečalo.“

Iz tega bi mogli sklepati, da bi se tudi starejši mogli „priučiti“ previdnosti in na tej osnovi temelji tudi kampanja za discipliniranje pešcev, rezultati kampanje pa niso kdo ve kolikšni.

Da pa ne bi zvrčali krivdo prvenstveno na nediscipliniranega pešca, strokovnjaki govorijo tudi o nediscipliniranosti vozača. Če bi znal šofer svojo brzino uravnavati ne le v odnosih km-ura, pač pa tudi v odnosu m-sekunda, bi to preprečilo veliko prometnih nezgod in tudi žrtev.

Kako in zakaj? Iz enostavnega razloga, ker se na poti pojavlja največ nepričakovanih ovir in tedaj ne gre več za ure, niti za minute, pač pa za sekunde, celo za dele sekund. In v tem primeru je važen vozačev refleks, hkrati pa tudi brzina, s katero vozi vozilo, cesta in še marsikaj. Čim večja je brzina, tem težje bo nesrečo preprečiti. Neki psiho-

log je glede tega rekel: „Če bi šofer, namesto da bi mislil, koliko potrebuje od točke A do točke B, razmišljal, koliko časa potrebuje, da vozilo ustavi, bi bilo nesreč veliko manj.“

To je samo ob sebi razumljivo. Vendar bomo skušali primer konkretno prikazati: Če vozi avtomobil z brzino 100 km na uro, opravi v eni sekundi 28 metrov. Pol sekunde pa šofer potrebuje, da začne zavirati, to se pravi, da mu uide 14 metrov. Če je cesta dobra in če zavore delujejo, potrebuje še 4 sekunde, da vozilo ustavi. Toda v 4 sekundah vozilo napravi še nadaljnjih 57 metrov. Iz tega sledi, da bo mogel svoje vozilo, ki drvi s 100 km na uro, v najboljšem primeru ustaviti v 5 sekundah in v tem časovnem razdobju bo opravil že najmanj 70 m, če pa je pot vlažna in če so zavore nepopolne, bo v teh kritičnih momentih opravil tudi 200 metrov, preden se bo vozilo ustavilo. In tedaj je zelo verjetno, da se bo ustavilo ob kakem zidu, drevesu ali drugem vozilu, ki mu je prišlo naproti.

Vemo, da z našim prikazom ne bomo spametovali tistih, ki drve po dobrih in tudi slabih cestah, z dobrimi ali tudi s slabimi zavori, in žal neredko tudi v smrt. Z našim prikazom smo hoteli poudariti, da asfalt terja še vedno preveč žrtev in to kljub vsem novim prometnim predpisom in pozivom k disciplini in pozornosti.

Po „Primorskem dnevniku“

Razno od tu in tam

Prihodnji sputnik bo svetil

Po izjavah sovjetskih znanstvenikov, ki gradijo nove umetne Zemljine spremljevalce, bo prihodnji „sputnik“ opremljen z močnimi žarometi. Tako ga bo mogoče dobro videti, ko bo ponoči krožil na svoji poti okrog Zemlje. Doslej še ni natanko znano, kdaj ga mislijo izstreliti, pričakujejo pa, da bo to kmalu.

Čas je zlato

Zahodnonemški minister za delo je v svojem uradu uvedel knjigo s tem naslovom. V njo morajo vsi uslužbenci vpisati, če morajo slučajno med delovnim časom opraviti navadno človeško potrebo. Minister je izdal strog ukaz vsem šefom, da skrbno nadzorujejo, če uslužbenci res natančno navedejo čas, ki so ga pri tem uporabili.

Iznajdljivi vlomilci

Nekega dne okrog polnoči se je na eni izmed atenskih ulic pojavila skupina fantov s kitarami. Začeli so igrati in peti ter tako pritegnili nase pozornost prebivalcev, ki jim je ubrana glasba ugajala. Medtem pa so njihovi pajdaši popolnoma izpraznili dve veliki trgovini in odnesli vse, kar so mogli.

Flour preprečuje gnitje zob

Vzroki in način gnitja zob še niso popolnoma poznani. Vendar je najden važen faktor, ki ima pri tem odločujočo vlogo. To je fluor, element, ki ga je leta 1886 izoliral Moissan in ki se v obliki soli nahaja v površinskih vodah, v rastlinah in živalih, pri katerih so ga opazili zlasti v kosteh in zobeh.

Ugotovljeno je, da poraba pitnih voda, ki vsebujejo mnogo fluora, na primer v Maroku, v področju, kjer so nahajališča fosfatov, pri domačih živalih in človeku ugodno deluje na stanje zob. Pokvarjeni zobje so v teh krajih redki.

V mnogih mestih srednjih držav ZDA uporaba pitnih vod, ki so siromašne s fluorom, slabo vpliva na stanje zob, posebno pri šolski mladini.

Raziskovanja so potrdila, da uporaba fluora v obliki raztopine ali v pastil za zobe ugodno vpliva na stanje zob. Poskusi z dodajanjem fluora v mestnih vodovodih v količini 1,5 miligrama na liter vode so bili uspešni. Švica je uvedla uporabo tablet, ki vsebujejo sol fluora, za posamezno ali skupinsko porabo pri otrocih in odraslih, ki jim je potrebna zaščita proti gnitju zob.

nad 65 let. Hkrati se je povečalo tudi število žrtev pešcev-otrok, vendar pa ne v tolikšni meri. Statistika svetovne organizacije za zdravstvo dokazuje, da se je v zadnjem času število smrtnih žrtev prometnih nesreč vendarle zmanjšalo, seveda ne v absolutnem, pač pa v relativnem smislu, kajti podatki upoštevajo povečanje motornih vozil in ustrezno povečanje prometnih nesreč.

Ne glede na to relativno zmanjšanje drži, da imajo največ „prometnih“ smrtnih žrtev med starejšimi ljudmi na Holandskem, kjer so v zadnjih letih zabeležili kar 97 žrtev na milijon prebivalcev, dočim so jih pred leti imeli „komaj“ 40. Vendar je treba pri tem dodati, da znaša v absolutnem merilu pove-

Silovit potres v Agadiru

Prejšnji teden v noči med torkom in sredo je v mestu Agadir v Maroku nastal eden najsilovitejših potresov, kar jih pomni zgodovina. V manj kot desetih sekundah so razbesnele sile zemlje skoraj popolnoma uničile mesto ob Atlantiku. Mesto, ki je štelo 50 tisoč prebivalcev, med temi 45 tisoč Arabcev in 5 tisoč Evropejcev, ima pomembno trgovinsko pristanišče ter je zaradi milega podnebja tudi zelo obiskano tujskoprometno središče.

Siloviti potres je prebivalce zalotil med spanjem. Valovanje zemlje je povzročilo, da so se tudi najsodobnejše grajena poslopja porušila do tal ali bila močno poškodovana. Neki angleški dopisnik poroča, da se je med katastrofo vozil v avtomobilu po eni mestnih ulic, ko je iznenada ugotovil, da nima več v oblasti vozila. Povsem gladka asfaltna tla so se pričela kršiti in na cesti so nastale široke brazde. Pripoveduje tudi, da je videl, kako se je nekaj deset metrov pred njim večnadstropno poslopje razklalo čez pol in se zrušilo na cesto.

Število smrtnih žrtev menda še doslej niso docela ugotovili, vendar gredo v več tisočev, računajo da jih je okoli 12—15.000, ranjencev pa je še nekaj tisočev več. Žrtve so se povečini nahajale pod ruševinami, odkoder je bilo slišati pretresljivo klicanje ranjencev na pomoč ter obupno ihtenje in stokanje. Dogodek je bil nepopisno strašna elementarna katastrofa.

Zelo mnogo ljudi je utonilo tudi v morju, kajti med potresom jih je mnogo bežalo proti obali, a valovi so butnili čez pomole, segli do 300 metrov na kopno, ter zatem potegnili za seboj nesrečne ljudi. Kraj je ostal brez vode, brez luči in brez telefonskih zvez. Za strahotno nesrečo so v sosednih mestih zvedeli šele dve uri kasneje od beguncev, ki so bežali pred divjanjem narave. Na pomoč ponesrečencem so razen domačih oblasti priskočili še francoski in ameriški vojaki iz bližnjih oporišč ter številne trgovinske in vojne ladje, ki so plule v bližnjem morju. Mednarodni Rdeči križ pa je v Agadir poslal številno zdravnikov in mnogo zdravilnih sredstev. V vseh državah so uvedli pomožne akcije za hudo prizadeto prebivalstvo porušenega mesta Agadirja.

delom, poleg bolečine nad izgubo, ki je ne bom nikoli prebolel, sem moral še misliti nanj, predvsem na Veroniko. Na Veroniko celo več kot na Petra.

Nekaj dni je ni bilo k nam, čeprav je prej prihajala vsak dan, tudi po dvakrat. Ko je spet prišla, sem namesto smeha videl na njenih licih sledove solz. Kljub temu sem se pošalil.

„Malo spiš, kot vidim.“

„Malo,“ je topo pritrdila Veronika.

„Razumem,“ sem dejal skorajda nevoščljivo.

„Nič ne razumeš,“ me je zavrnila, „nič, prav nič,“ je kriknila in proti volji so se ji ulile solze po licih.

Torej je prišlo vmes nekaj hudega? Kaj? Zares nisem mogel razumeti. Toda tudi vpraševati nisem mogel dalje. Veronika je sedla k Jurčku. Bila je preglasna in previhirana, da bi verjel, da je bila z mislimi in čustvi res pri otroku. Je zanosila in sili Peter vanjo? Ne, to ne more biti, saj sta prvič spala skupaj šele v poročni noči. Mor-da je Peter divji, ker še nič ni? Smešno, če je tako. Nekaj mesecev prej ali pozneje. Da bi bilo sploh glede tega kaj narobe? Tudi to ne pride v poštev, sicer ne bi bila liste tri tedne živela, kot pač živijo mlado-poročenci, saj se je obema videlo, da sta se ljubila vsako noč. Torej kaj?

Spet dolgo ni bilo Veronike. Srečaval sem jo le na stopnicah.

„Zakaj te ni nič k nam?“ sem jo le pov-

prašal.

„Delo imam,“ je odgovorila kratko.

„Za kako minuto bi lahko pogledala k Jurčku.“

Naglo je stopila mimo mene; na tretji ali četrti stopnici nad menoj se je ustavila.

„Lahko bi,“ je rekla, a takoj obmolnila in se pognala po stopnicah navzgor.

Stopil sem za njo. Preden je prišla do vrat, sem jo ujel za roko.

„Povej, Veronika! Povej, zakaj ne prideš!“

Izrgala se mi je iz rok; toda preden je odklenila vrata v stanovanje, so jo obile solze.

Peter je ne pustil, se mi je posvetilo, Peter je ljubosumen! Zato je bil surov z njo že tedaj, ko sva ga prvič skupaj obiskala, zato komaj spregovori, če se srečava, če le more, se me izogne. Bilo mi je jasno. Kako neboljen si, Peter! Rad imam Veroniko, oba z Marto sva jo imela rada, tudi Jurček jo ima, imela jo je Madelon. Vsem nam je kot sestra, tudi meni, Peter! Na kaj drugega nisem mislil ob njej, ne prej ne zdaj. Nikoli, Peter! Preživa je v meni Marta, sicer sem se pa zaklel ob Mudronjevi smrti, da bom pustil v miru žene rudarjev. Moral sem se smežati. Torej: ljubosumnost! Seveda, ni mu bilo prav, da me je po poroki objela in poljubila. Če ni nič hujšega, vama bom pomagal, predvsem tebi, Veronika!

Nisem je več vabil, nisem je ustavljal na stopnicah in vpraševal, zakaj je ni k nam, tudi Petra nisem nadlegoval z vprašanji.

Kje ste, Lamutovi?

Anton Ingolič

73

Minjov, mož srednjih let in umerjenih kretenj, me je prijateljsko potrepil po rame-nih, mi pogledal naravnost v oči in spregovoril: „Brez slepomišljenja! Tako je, da sva ostala sama. Charles je s tovariši v Nemčiji, Nuaque, plačanec, jo je popihal, Justa in Philipa so poklicali na sever. Začeli morava znova. Delo bomo zaslavili drugače. Pripelji se v nedeljo ob osmih k Loretil!“

„Entendu. Razumem,“ sem odgovoril in pospešil korake.

Začeli smo znova. Drugače. V trojkah. Francozi zase, inozemci zase. V svojo trojko sem povabil rojaka Matevža Kodriča, ki ni nikoli pomišljal, kadar je bilo treba odrinuti nekaj frankov, in je tudi brez pomisleka sprejel ilegalno literaturo, jo skrbno prebral in potem dal dalje, ter Poljaka Jaša Kravčuka, ki je stanoval poleg Kresnika v prvem nadstropju; Kodrič je bil mojih let, Jaš pa precej starejši, a ko je spregovoril o delu poljskih in ruskih partizanov, se mu je obraz svetil kot mladeniču. To je bila trojka številka ena, njen vodja je bil

Jean Pin, Ivan Bor, bor, ki je fisto hudo zimsko noč varoval v Parizu izgubljeno mlado žensko pred zimsko burjo, potem pa dobil zavetišče v njeni žalostni sobici. Kodrič in Jaš sta spet ustanovila vsak svojo trojko. Počasi in oprezno smo razpredali mrežo, pravzaprav dve: francosko in inozemsko, midva z Minjovom sva povezovala obe, medtem ko je bil dalje povezan samo Minjov.

V tem času se je vrnil iz bolnišnice Peter. Imenitno so ga zakrpali in ozdravili. Hodil je nekoliko zdravna in negotovo, vendar je že drugi dan razsekal palico na kosce in jo skuril; že čez dober teden mu skorajda ni bilo videti, da je bilo kaj narobe z njim. Toda umiril se še vedno ni. Nasprotno: iz zakonske spalnice, ki je bila nad mojo, sem često slišal Petrovo osorno govorjenje in zdaj ljubeznive, zdaj presraščene Veronikine glasove. Kaj je z njim? Res, nikoli ni bil zgovoren, prijazen in ljubezniv, toda lahko bi bil vesel, da jo je odnesel tako poceni. Mesec dni so mu dali dopusta, potem bo dobil delo v mizarski delavnici. Plača bo res manjša, toda dobival bo še invalidnino, vse skupaj bo zneslo celo več, kot je imel v jami. Zaradi dela in zaslužka se ne more pritoževati. Res ne pomisli na to, kaj sem jaz izgubil? Veronika je srečna, da je spet doma; še jaz vidim, da ga ni marno nič manj rada ko prej. Kaj je torej z njim?

Poleg skrbi, ki sem jih imel z ilegalnim

Kako naj delamo?

Praktično skoraj ni človeka na svetu, ki ne bi delal, pa bodi že karkoli. Čeprav tako rekoč vsi vsake dan delamo, pa vendar o tem, kako je treba delati, pravzaprav malo vemo. Po svetu je o tem že precej napisanega. Naj navedemo nekaj splošnih načel:

1. Težiti le za tistimi delovnimi gibi, ki so nujno potrebni, ker vsak odvečni gib pomeni nepotrebno tratenje energije.
2. Gibi morajo ustrezati postavljenemu cilju, ki ga moramo seveda poznati.
3. Da se čim manj utrudimo, je treba izbrati čim ugodnejšo držo telesa.
4. Zagotoviti si moramo čim boljše in pravilnejše osvetlitev.
5. Živahen in enakomeren delovni ritem je manj utrujajoč kot počasen.
6. Ne pozabimo na čim boljše razpoloženje pri delu! Nerazpoloženost utruja in povečuje možnost za nesreče pri delu.
7. Delajmo v čim enakomernem tempu.
8. Kratki in pogostejši odmori so učinkovitejši kot daljši, a redki.

Vsako delo je tesno povezano s časom, zato je vprašanje, kako izkoristimo razpoložljivi čas, izredno važno. Izgubljenega časa ni mogoče nadoknaditi, zato ga je treba izkoristiti čim racionalneje in čim bolj učinkovito:

1. Poenostaviti delo, pomeni prihraniti na času. Zakaj komplicirati, če se tudi enostavno pride do zaželenega cilja.
2. Skrbnost pri delu pomeni prihranek časa. Če zaradi tega v začetku porabimo več časa, bo to nadoknadeno kasneje. Delati „približno“ ni nikoli racionalno!
3. Biti točen, pomeni, prihraniti na času. Nikoli ne pozabimo na star kitajski pregovor: zlato, ki si ga izgubil, lahko še najdeš, izgubljenega časa pa nikoli!

... v moževi garderobi

● **Kravato** boste najlažje očistili, če boste na mastne madeže natresli smuka ali nstrgane krede. To pustite dve do tri ure, potem pa odstranite prašek z mehko krtačo. Za temeljitejšo čiščenje uporabite čisti bencin, seveda pa se morate pri tem skrbno varovati bližine odprtega ognja.

● **Nogavice** operite vsak večer v mlačni milnici. Ko se posušijo, zašijte, kar je treba, nato pa jih zvijte, začeni pri odprtini, ker se bodo sicer razvlekale, kar ni samo grdo, marveč tudi neprijetno.

● **Žepe** na moževi obleki že kar takoj podložite s kosom platna, zlasti tisti žep, v katerem nosi ključke. Kdaj pa kdaj skrtajte obleko in jo nato odrgnite s čisto krpo, ki ste jo namočili v razredčeni salmiak (žlica na pol litra vode). Obleko obesite na obešalnik in jo zračite nekaj ur.

● **Klobuk** bo ostal lep in se na traku ne bodo poznali mastni madeži, če boste vložili med podlogo in tulec trak iz papirja, ki vpije vlago. Kdaj pa kdaj očistite klobuk prav kot obleko z amoniakovo raztopino.

Naj sam uvidi, kako neumestna in neumna je njegova ljubosumnost. Na srečo je bilo v tistem času toliko novega, da se včasih po več dni nisem spomnil ne Veronike ne Petra, čeprav sem ju slišal nad seboj podnevi in pogosto tudi ponoči. Nemci so se v Sovjetski zvezi umikali na celi fronti, skoraj vsak dan je Rdeča armada osvobodila kakšno mesto, Anglo-Amerikanci so začeli z množičnim bombardiranjem večjih industrijskih krajev v Nemčiji in drugih deželah, kjer je industrija delala zanje. Ni minil dan, da ne bi hitele v veliki višini prek Mensa jate bombnikov in lovcev. Prihajala so tudi poročila o uspešni dejavnosti za nemško fronto, ne samo iz Rusije, tudi iz Jugoslavije in drugod. Celotno Francijo so se akcije množile, vojaške na Vercorsu, sabotaze pa predvsem v severni Franciji. Naša trojka se je temeljito lotila dela. Tudi ostale, v Mensu in drugod. Na vsak način je treba zmanjšati produkcijo, otežkočiti, če že ne onemogočiti nemški industriji zalaganje s francoskim premogom. Če vsak rudar izkoplje dnevno sto kilogramov manj premoga, je toliko in toliko sto vagonov manj v vsej Franciji. Na veliko smo začeli kvariti orodje, svedri so se lomili, kot da so iz lipovine, vsak čas so bile prerezane cevi za dovajanje svežega in slisnjenega zraka, lopate in krampe in drugo manjše orodje so požirali slepi rovi in črna brezna, žarnice so pokale kot za stavo. Posebno mladina je bila iznajdljiva in drzna pri tem delu.

Vsakdo bi imel rad lepe zdrave lase. S tem vprašanjem se ukvarjajo številni znanstveniki, ki so tudi že dosegli upoštevanja vredne uspehe, tako, da lahko rečemo: hudi sovražnik v podobi plešavosti in osivelih las se počasi umika, ljudje bodo v pozno starost ohranili zdrave in bujne lase. Vsaj tako napoveduje ameriški zdravnik Geylord Hauser v svoji knjigi „Bodi mlajši, živi dlje“, ki so jo prevedli že v mnoge jezike.

Hauser opisuje, kako si s pravilno prehrano in primerno dieto lahko podaljšamo življenje in si do pozne starosti ohranimo dobro kondicijo, svežo polt in mladostni videz. V posebnem poglavju poudarja omenjeni zdravnik izredni pomen vitaminov, joda in rudninskih soli za vzdrževanje las. Doslej dosežene rezultate dolgujemo napornemu in dolgotrajnemu raziskovalnemu delu v laboratorijih ter vrsti poskusov z morskimi prašički, kunci, psi in srebrnimi lisicami, na katerih so proučevali vpliv hrane na rast las.

Ugotovili so, da uravnajo rast las in njihovo pigmentiranje vitamini iz skupine B ter jod in železo. Številni znanstveniki, ki so napisali obsežna dela o prezgodnji osivelosti las, zatrjujejo, da so sivi lasje posledica pomanjkljive prehrane. Ni namreč dovolj — pravijo ti strokovnjaki s področja zdravstva — če dan za dnem gošate vitamine B in si potem obetate čudeže, ki naj bi prišli kar čez noč. Lasje prezgodaj sivijo zato ker v prehrani ni dovolj železa, bakra, joda in določenih aminskih kislin, posledica pomanjkanja teh snovi pa je tudi prezgodnja plešavost.

Antropologi posebej poudarjajo, da imajo Kitajci nenavadno lepe lase, značilno pa je tudi to, da pri tem starem azijskem ljudstvu skorajda ni plešavosti. Kako to? Na to vprašanje odgovarja Hauser: kitajska prehrana je bogata z vitamini B, Kitajci se hranijo v glavnem z ribami, sojo, korenjem, razno zelenjavo, z neluščenicami in z lahko prebavljivo in tako rekoč le na pol kuhano povrtnino.

Hrana, ki je v njej dovolj vitaminov B, železa in joda, lahko vrne lasem naravno barvo in pospeši njihovo rast, vendar jo je treba brezpogojno stalno uživati, če hočemo doseči trajni učinek. Ljudje proučujejo lase že stoletja, načrtno znanstveno delo pa se je začelo šele pred desetletji. Zdravniki poznajo primere, ko so ljudje na stara leta dobili naravno barvo las, kot so jo imeli v mladih, tako rekoč otroških letih, seveda pa so se iz dneva v dan držali določene diete. Naj omenimo enega izmed receptov, ki so dali — kakor piše Hauser — presenetljive rezultate. Dnevna dieta: tri polne žlice pivnih droži, pol čaše pšenič-

nih klic, dve veliki žlici melase iz sladkornega trsa in liter koncentriranega jogurta.

Zlasti trem vitaminom iz skupine B pripisujejo sposobnost, da vrnejo lasem nekdanjo bujnost in zdravo barvo. Hauser opisuje primere, ko so moškim, ki so se ravnali po tej dieti pognali na plešah novi lasje. Vse tri vitamine, ki so v hrani po gornjem receptu, je treba jemati skupaj, najboljše pa so surove jedi, ker vročina uničuje folno kislino (drugi dve sta še pantotenska in paraaminobenzolska).

Pivne droži vsebujejo vse tri vitamine, ki preprečujejo sivenje las, razvijajo pa se

tudi v prebavilih, kadar pijemo jogurt. Pri Bolgarih, kjer velja jogurt za narodno jed, le redkokdaj vidite sive lase. Pogostni so primeri, ko imajo celo sedemdesetletniki prav takšne lase, kot so jih imeli v najlepših letih.

Med medicinskimi znanstveniki se uveljavlja mnenje, da kava pospešuje sivenje las. Poskusne živali v laboratorijih univerze v Wisconsinu so kazale vse znake pomanjkanja vitaminov B — torej so tudi sivele — če so sicer pravilni hrani dodajali kavo. Spričo tega menijo raziskovalci, da kava izpira topljive vitamine iz organizma.

RIBE na razne načine

Ribe s paradižniki in gobami

1 kg rib, žlica moke, 1 dl mleka, 4 žlice paradižnikovega soka, 1/2 kg gob, 1 dkg srovega masla, žlička olja.

Očiščene ribe opečemo na olju. Podmet, ki ga naredimo iz moke in mleka, skuhamo, mu dodamo paradižnikov sok, zelen peteršilj in sol.

Očiščene gobe zdušimo na maslu in olju, nato jih dodamo kuhani omaki s pečenimi ribami vred.

Ribji džuzeč

8 dkg olja, 1/4 kg riža, 3 do 4 zelene paprike, sol (poper), 3/4 kg ribe, 1/2 litra mlačne vode, 2 žlici olja.

Na olju pražimo riž tako dolgo, da postane steklen, nato mu primešamo drobno zrezano papriko, potrebno sol (poper) in vse skupaj razravnamo. V sredi naredimo malo vdolbino in naložimo vanjo na kose zrezane, osoljene in s peteršiljem potrese ne ribe, še boljši so ribji zrezki brez kosti. Prilijemo malo mlačne vode, pokapamo z oljem in dušimo pokrito 3/4 ure.

Ribji golaž

1 kg rib, sol, 3 dkg moke, 1/2 dl olja, čebula, česen, paprika, 2 žlici paradižnikove mezge, zelen peteršilj, 1/2 dl vina ali malo kisa.

Narezane ribe osolimo, jih povaljamo v moki in spečemo na olju. Nato v istem olju prepražimo sesekljano čebulo, dodamo strž česen, papriko zalijemo in dobro pokuhamo. Nazadnje dodamo opečene ribe, paradižnik, sesekljan zelen peteršilj in še malo prevremo. Odišavimo z vinom ali kisom.

Ribja juha

1/2 kg rib, 8 dkg olja, 2 čebuli, sol, česen, peteršilj, rožmarin, lovorov list, 1 zrno pimenta, poper, 3 do 4 žlice kisle smetane, 1 žlica paradižnikove mezge.

Ribe očistimo in operemo. Na olju ocvre-

mo sesekljano čebulo, dodamo ribe, jih hitro ocvremo, zalijemo z zajemalko juhe ali vode, osolimo in pustimo dobro prevreti. Ko se ribe zmehčajo, jih vzamemo iz vode, jim odstranimo kosti in glavo ter damo še enkrat kuhati. Dodamo sesekljan in s soljo strž česen in peteršilj, strž rožmarin, piment in poper. Nato dodamo še kislno smetano in paradižnikovo mezgo. Po potrebi zalijemo z vrelo vodo in serviramo s polento ali s krompirjevim pirejem in s solato.

Majhni nasveti

Prižganih jedi ne praskaj iz posode, marveč vlij vanjo vrelo milnico in jo pusti nekaj dni stati. Temeljito zplakuj.

Če se prismoji mleko, moramo posodo pol ure kuhati v lugu. S tem dosežemo, da se mleko v istem loncu ne bo več prižgalo.

Neylonske žetke za lase čistimo vsak teden v mlačni milnici. Dno žetk izpiramo z drugo žetko. Tudi izpiramo v mlačni vodi.

Madeže z nožev čistimo s krompirjem. Nato nože umijemo, obrišemo in drgnemo z volneno krpo.

Da ne izrabimo prehitro tankih peta, zadostuje, če zabijemo v nje risalni žebliček, ki se ne bo obrabil, začuda, nekaj mesecev.

Omare, iz katerih zaudarja slab duh, očistimo na prav enostaven način. V omaro postavimo v posodici dišečo kopalno sol.

Krtače za obleke, ki so se omehčale, potopimo v raztopino galuna. Ročaj namažemo z oljem in odrgnemo z volneno krpo.

sem se spel našel in stopil v korak z življenjem.

„Oče,“ me je Jurček poklical, ko ga je mati prvič bosega pustila na vrt, „oče, pomlad je.“

„Da, pomlad,“ sem rekel, „vsak dan je topleje, travniki bodo kmalu ozeleneli in rožice bodo začele cvesti.“

„In še kaj,“ je dejal in me pogledal z velikimi, pričakujočimi očmi; polna lička je imel, nakodrane svetle lase in sinje oči, kot Marta.

„Kaj?“ sem vprašal.

Bilo je sredi popoldneva in odhajal sem na zaupen sestanek, zato nisem ni poskušal uganiti, na kaj Jurček namiguje.

„Prišla bo mati!“ je zaklical ves iz sebe.

„Mati ne bo prišla, nikoli več ne bo prišla.“ Prepozno sem se zavedel, da sem povedal nekaj, česar ne bi smel. „To se pravi,“ sem se takoj popravil, „bo prišla po končani vojni, a vojne še ni konec, moramo počakati...“

Pričakovanje v dečkovih očeh je izginilo, namesto njega so se pokazale solze.

„Mater ne bo več, nikoli več...“ Pogledal se je proti vežnim vratom. „Babica, babica!“

Sprva sem hotel za njim, a sem se po nekaj korakih ustavil. Nič ne pomaga, izvedel bi, kolikor pozneje, toliko huje bi ga prizadelo. In bolje je, da mu pove mati kot jaz.

Tako je tiste dni Marta še enkrat umrla,

kajti govorili smo samo o njej, šli smo tudi na njen grob in ji odnesli cvetja.

Neki večer proti koncu aprila sem pred vežnimi vrati trčil na Petra. Ali nisva moža, tovariša? Se res ne moreva pogovoriti pošteno, iz oči v oči? Tudi njega bi bilo treba pridobiti. Je trd, a to, česar se oprime, drži. Najprej njega, potem še starega Kresnika. Več kot pol hiše že imamo.

„Kako je, Peter?“ sem vprašal, kakor da se med nama ni nič zgodilo; saj se v resnici tudi ni.

„Veš, kako,“ je zamrmral, vendar je obstal pri vratih.

Torej bi se tudi on rad pogovoril z menoj? Prav.

„Stopiva na vrt!“

Malo se je obotavljal, nazadnje pa le prišel za menoj. Sedel sem na klopec, ki sem jo pred tednom ali kaj napravljal Jurčku ob naši gredi. Prisedel je.

„Kaj imaš?“

Začel sem od daleč; govoril sem o ruskih in anglo-ameriških zmagah in o tem, da je treba Nemce tolči povsod, na vsakem koraku. Poslušal me je, včasih celo pazljivo, saj je zabudral „hudiči!“ ali kaj podobnega, a spel se je izgubil v svoje misli. Nena doma pa me je prijel za ramena.

„Povej, kaj imaš z Veroniko?“

„Kaj naj imam z njo? Nimam in tudi nisem nikoli nič imel.“

(Nadaljevanje sledi)

II. Razmajani mejniki

„Trdili so,“ je pisal Chamberlain v svojem pismu, „da bi se leta 1914 lahko izognili veliki katastrofi, če bi vlada Njegovega Veličanstva jasneje razložila svoje stališče. Ne glede na to, ali je smatrati to trditev za resnično ali ne, je vlada Njegovega Veličanstva trdno odločena, da bo skrbela, da v tem primeru ne bo prišlo do tako tragičnega nesporazuma.“

V primeru potrebe je vlada Njegovega Veličanstva odločena in pripravljena, da nemudoma uporabi vse svoje sile, in ni mogoče videti konca sovražnosti, če se bodo pričele. Bila bi nevarna zmotna misli, da bi se že pri četrta vojna končala, četudi bi na eni od njenih različnih front bil dosežen uspeh.

Jasneje se Chamberlain ni mogel izraziti, toda pri Hitlerju ni dosegel ničesar. Chamberlain je predlagal v svojem pismu nadaljnja pogajanja za poravnano napetosti in preprečenje vojne, toda tudi to je bilo zaman.

V razgovoru s Hendersonom je bil Hitler razdražen in jezen. Pretiraval je število nemških beguncev iz Poljske, dolžil je Angleže, da so krivi za trpljenje „Volksdeutscherjev“ v tej deželi.

„Anglija si je iz moža, ki je imel veliko željo, da bi bil njen prijatelj, napravila sovražnika,“ mu je zabrusil Hitler.

Ko je Henderson odšel, se je izkazalo, da je bilo Hitlerjevo razburjenje komedija. Podtajnik v zunanjem ministrstvu Weizsäcker je zapisal v svojih spominih o tem:

„Komaj so se zaprla vrata za poslanikom, se je Hitler smeje udaril po kolenu in mi dejal: 'Tega razgovora Chamberlain ne bo preživel, njegova vlada bo še nočjo padla!'“

Henderson je prišel popoldne še enkrat k Hitlerju in sprejel njegov odgovor Chamberlainu. Pismo je vsebovalo običajne firerjeve fraze o „resnično velikodušnem predlogu“ Poljski, o grozotah na Poljskem in o volji Nemcev, da „raje sprejmejo vsako pomanjkanje in nesrečo, kakor pa da bi prodali svoje nacionalne interese in svojo čast“. Razen takih in podobnih fraz je vsebovalo pismo tudi hudo grožnjo: če bi zahodne sile mobilizirale svojo vojsko, kakor je omenil Chamberlain v svojem pismu, bo Hitler takoj izvedel popolno mobilizacijo.

Chamberlainovega predloga o mednarodnih pogajanjih Hitler sploh ni omenil, Hendersonu pa je na to pripomnil odgovoril s poplavo psov o poljskih grozodejstvih.

„Proti vsemu, kar je dejal, sem mu izrazil svoje ugovore,“ je poročal Henderson v London. „Vedno znova sem ga opozarjal, da so njegove trditve netočne. Toda edina posledica je bila, da me je preplaval z novim hudournikom besed. Na koncu mi je Hitler izjavil, da je zdaj star petdeset let in da se raje vojskuje kar zdaj kot pa pozneje, ko bo imel petinpetdeset ali šestdeset let.“

Hitlerjeva skrivnost

25. avgust 1939. Naslednjega dne bi po prvotnem Hitlerjevem načrtu morale nemške čete vkorakati v Poljsko. V jutranjih urah prispe v Berlin brzojavka iz Rima: Mussolini je navdušen nad sklenitvijo nemško-sovjetske prijateljske pogodbe. Hitler in Ribbentrop resno računata s tem, da se bosta v primeru vojne na Mussolinija lahko zanesla.

Okoli poldneva je poklical Hitler k sebi Hendersona in mu govoril skoraj celo uro o tem, kako postajajo razmere na poljski meji nevarne, in o tem, da je Nemčija „brezpozorno odločena, da odpravi te macedonske razmere na svoji vzhodni meji, in sicer ne samo v interesu reda, temveč tudi v interesu evropskega miru“. Poudaril je, da se Nemčiji ne bo treba vojskovati na dveh frontah, ker „Rusija in Nemčija ne bosta pod nobenim pogojem dvignili druga proti drugi orožja“. Nato je prišel na dan s predlogom, ki se je po svoji napihnjeni formulaciji in nesmiselnosti vsebinsko lahko poročil samo v zmešanih Hitlerjevih možganih. Vzkliknil je:

„Po rešitvi poljskega vprašanja bom stopil pred Anglijo z veliko in obsežno ponudbo. Jaz sem mož velikih odločitev in bom tudi v tem primeru sposoben velikih dejanj.“ To veliko dejanje naj bi bilo v tem, da bo Hitler garantiral obstoj britanskega imperija in mu bo prišel na pomoč, če bi ga kdo — razen Italije in Rusije — napadel. Kako pomirljiv predlog za britanski imperij, ki je imel dovolj priložnosti, da spozna, kako se Hitler drži svojih obljub!

Hitler, ki je hotel v naslednji noči napasti Poljsko, je silil Hendersona, naj bi osebno odnesel ta njegov „velikodušni“ predlog v London. Dejal mu je, da mu bo v ta namen

stavil na razpolago posebno letalo. Preden se je Henderson poslovil, mu je Hitler zaupal veliko skrivnost:

„Veste, po naravi sem umetnik in ne politik, svoje življenje bi rad končal kot umetnik — toda najprej je treba rešiti poljsko vprašanje.“

Komaj je Henderson odšel, je vstopil v Hitlerjevo delovno sobo drugi gost: Attolico. Hitler je namreč nestrno pričakoval Mussolinijev odgovor na svojo poslanico duceju, v kateri je zahteval „pristanek Italije“ za vkorakanje v Poljsko. Toda Attolico ni prinesel željenega pristanka. Mussolini je med strahom pred vojno in strahom pred Hitlerjem vsako

Napad je preložen

Ob 17. uri se je zgodilo nekaj, s čimer Hitler ni računal. Iz Londona je prišla vest, da sta Velika Britanija in Poljska ne glede na nemško-sovjetski pakt sklenili prijateljsko pogodbo. Hitler je molče zamišljeno sedel nad vestjo, ki so mu jo prinesli na mizo, dokler ni vstopil francoski poslanik Coulondre.

Še enkrat je Hitler zdrdral svoje razloge: poljske provokacije, svoje „zelo razumne“ predloge, britansko garancijo, poljska grozodejstva, nemško čast. K vsemu temu je dodal, da bi mu bilo zelo žal, če bi se moral boriti proti Franciji. Coulondre je skušal Hitlerja opozoriti pred napačno oceno položaja z besedami:

„Da si bova čisto na jasnem, vam dajem častno besedo kot francoski častnik, da se bo francoska vojska borila na strani Poljske, če bo ta dežela napadena.“

Toda Hitler živi v svetu svojih predstav in posluša francoskega poslanika le z enim ušesom. Ker se ga ni mogel na drug način znebiti, mu je nenadoma ponudil roko in ga skoraj potisnil iz svoje sobe.

Hitler še ni prebavil vesti iz Londona, ko je prišlo razočaranje iz Rima. Kmalu po 18.

Amaterski diplomat na političnem odru

V tej zamotani situaciji je stopil na oder svetovne politike mož, ki o njem dotlej nihče ni ničesar slišal. To je švedski inženir Birger Dahlerus.

Pred leti se je Herman Göring slučajno seznanil z njim. Ker je imel Dahlerus dobre zveze v Angliji in Nemčiji, je menil Göring, da bi lahko koristil v prizadevanju Nemčije, da bi „izključila angleško vmešavanje“.

In tako je Birger Dahlerus, pošten in trezen šved z dobrimi mednarodnimi vezami, postal zaradi okoliščin mednarodne politike za nekaj usodnih dni ena najvažnejših osebnosti mednarodne diplomacije.

23. avgusta se je Göring spomnil na svoje-ga švedskega znanca in ga je poklical v Berlin. Naslednjega dne je prispel Dahlerus v Berlin in popoldne ga je sprejel Göring v svojem dvorcu Karinhallu. Göring je sporočil svojemu švedskemu znanцу, da je postal položaj „zelo resen“, ker se Nemčija s Poljsko v nekaterih vprašanjih ni mogla zediniti. Vprašal ga je, ali bi lahko Dahlerus odpotoval v London in skušal tam pojasniti položaj.

Tako se je pričela svetovnopolična avantura amaterskega diplomata.

Dahlerus je privolil, da bi kaj storil za rešitev evropskega miru, in je naslednjega dne — bil je 25. avgust — odpotoval v London. Proti večeru istega dne je obiskal britanskega zunanjega ministra lorda Halifaxa, toda od njega je izvedel, da je bil pred nekaj urami britanski poslanik Henderson pri Hitlerju in da je dobil od njega predloge. Halifax se je zahvalil Švedu za njegovo prizadevnost in izrazil upanje, da njegove usluge ne bodo več potrebne.

Ob osmih zvečer je Dahlerus telefonično poklical Göringa. Göring mu je sporočil, da je položaj še vedno nevar in mu lagal, da pričakuje vsak hip izbruh sovražnosti, čeprav je Hitler komaj pred dvema urama preklical svoje povelje za vdor v Poljsko. Prosil ga je, naj stori vse, da bi se sestali najvišji predstavniki Anglije in Nemčije in po Münchenskem vzorcu preprečili vojno.

Naivni Dahlerus je bil tedaj še prepričan, da je Göring edini mož v Nemčiji, ki bi lahko preprečil vojno. Naslednjega dne dopoldne je res obiskal Halifaxa in mu razložil, da je položaj na nemško-poljski meji zelo resen. Izpodbudil je britanskega zunanjega ministra, da bi napisal osebno pismo Göringu. Halifax se je posvetoval s Chamberlainom in je napisal pismo, v katerem je jasno povedal, da „vlada Njegovega Veličanstva želi mirno rešitev vseh spornih vprašanj“.

Zvečer je priletel Dahlerus s pismom v Berlin, kjer ga je sprejel Göring. V daljšem raz-

uro menjal svoje mnenje o tem, ali naj se Italija bojuje na nemški strani ali ne. Zato tudi Attolico ni prejel iz Rima še nobenega navodila. Hitler je postal nervozen. Poslal je Ribbentropa k telefonu, toda dosegel ni ničesar, ker sta se Mussolini in Ciano baje odpe-ljala na plažo. Jezno je Ribbentrop vzkliknil: „No, pa se bomo vojskovali brez Italijanov.“

Nekaj minut pozneje, ob 15.02, je padla velika odločitev. Hitler je izdal generalu Keitlu povelje, naj nemška vojska naslednje jutro udari na Poljsko. Kmalu nato so prekinili Nemci telefonske zveze z evropskimi prestolnicami, s Poljsko pa je bil takoj ukinjen železniški in letalski promet.

uri je končno prišel Attolico z Mussolinijevim odgovorom, ki pa se je glasil čisto drugače, kot sta si Hitler in Ribbentrop predstavljala:

„Zame je to eden najbolj bolečih trenutkov v mojem življenju, toda moram vam sporočiti, da Italija na vojno ni pripravljena.“

Vojna se naslednji dan le ni pričela. Takoj nato, ko je Attolico prinesel Mussolinijev odklonilni odgovor, je poklical Hitler Keitla in razveljavil svoje povelje za napad.

Nemška armada je bila že na pohodu proti meji. Na prenapolnjenih cestah je nastala zmešnjava.

Potem ko je Hitler svoje povelje za napad prekalil, je poklical k sebi Göringa in mu sporočil, da naslednji dan ne bo napada.

„Začasno ali dokončno?“ je vprašal Göring. „Ne,“ mu je odgovoril Hitler, „najprej moram videti, če bomo lahko izključili angleško vmešavanje.“

Ali je bila sedaj še sploh kakšna možnost, da bi Nemci Angleže in Poljake ločili? Z drugimi besedami: ali se jim bo zdaj še posrečilo pregovoriti angleško vlado, da bo kljub svoji pogodbi prekrižanih rok gledala, kako bo Hitler mrcvaril Poljsko?

govoru mu je skušal Dahlerus pojasniti, da je angleška vlada pripravljena na pogajanja, seveda edino pod pogojem, da Nemčija ne prekrši miru v Evropi. Potem mu je izročil pismo lorda Halifaxa. Göring je hlastno se-gel po pismu, ga nervozno odprl in pričel črkovati po njem. Ker ni znal dovolj angleški, je naprosil Dahlerusa, naj bi mu vsebino prevedel. Vsebinska pisma je napravila na Göringa takšen vtis, da se je odpeljal s svojim gostom takoj k Hitlerju.

Opolnoči sta prispela v njegovo pisarno. Hitler je že legel, toda Göring ga je obiskal na njegovem stanovanju in ob pol enih je sprejel Hitler Dahlerusa in Göringa v svoji pisarni.

„Ali sem kdaj lagal?“

Po svoji navadi je pričel Hitler brez pravega uvoda govoriti o nemški politiki. Ta njegov monolog je trajal kakih dvajset minut. Pričel je z dnem, ko je postal firer, opisal je vse težave, ki jih je imel in ni zadržal svoje jeze na Angleže. To je trajalo kakih dvajset minut in Dahlerus je že imel vtis, da ne bo imel obisk nobene koristi.

Ko je tako psoval Angleže in Anglijo, ga je Dahlerus prekinil in izjavil, da je delal

Velikodušna ponudba

Hitler je predlagal Dahlerusu, naj bi še enkrat odletel v London in razložil britanski vladi nemško stališče. Šved je privolil, vendar je zahteval točno formulacijo nemških želja. Na vprašanje, kako si Nemčija predstavlja koridor od Gdanska, je vzel Göring atlas, iztrgal iz njega zemljevid in zarisal vanj z rdečim svinčnikom ozemlje, ki ga zahteva Nemčija. Ker Hitler ni hotel dati Dahlerusu nič pismenega na pot, se je moral šestih točk Hitlerjevega predloga naučiti na pamet. V glavnem so bili to isti pogoji, ki jih je že povedal Hendersonu. Hitler je dostavil še eno velikodušno obljubo: zavzeti se je hotel, da bo garantiral nove poljske meje. Zares velikodušna in premamljiva ponudba, ko je imel svet že izkušnje s Hitlerjevo „garancijo“ češkoslovaških meja!

Ob pol petih zjutraj je bil razgovor končan in malo pred osmo uro je zapustil Dahlerus z letalom Berlin, ne da bi se naspal. V letalu je razmišljal o voditeljih nemškega Reicha. Posebno razočaran je bil nad Gö-

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je imel boljše mnenje. Izkazalo se je, da ni nemški maršal nobena močna, vplivna osebnost, temveč se je v razgovoru s Hitlerjem pokazal ponižen in pokoren, pa celo klečeplazen.

ringom, o katerem je im

Vorschläge der Kärntner Slowenen zur Regelung der Minderheitenfrage

Anlässlich der Vorsprache des Rates der Kärntner Slowenen und des Zentralverbandes slowenischer Organisationen in Kärnten bei der Bundesregierung überreichten die Vertreter dieser beiden zentralen Organisationen der Kärntner Slowenen den Regierungsvertretern nachstehende Vorschläge zur Regelung der Kärntner Minderheitenfrage:

A. Grundsätzliche Stellungnahme

In letzter Zeit sind vom Herrn Bundesminister für Äusseres Dr. Bruno Kreisky und vom Herrn Staatssekretär im Bundesministerium für Äusseres Univ. Prof. Dr. Franz Gschnitzer im Zusammenhang mit der Kärntner Minderheitenfrage einige irreführende Erklärungen abgegeben worden.

So erklärte der Herr Bundesminister Dr. Kreisky am 2. Dezember 1959 auf der 14. Sitzung des Nationalrates der Republik Österreich, IX. GP. laut stenographischen Protokoll, Seite 396:

„Wenn hier darüber gesprochen wurde, dass es sich bei den Minoritäten, die in Südtirol und die in Südkärnten leben, grundsätzlich um etwas ganz anderes handelt, so möchte ich dem Herrn Abgeordneten Gredler durchaus recht geben. Natürlich — und ich habe auch vor den Vereinten Nationen davon gesprochen — handelt es sich bei den Südtirolern um eine kompakte, in einem geschlossenen Siedlungsgebiet lebende Minorität, während es sich bei den Slowenen in Kärnten um eine Minderheit oder Angehörige einer nationalen Minderheit handelt, die auf verschiedene Dörfer verstreut sind. Was ich gesagt habe, war nicht, dass wir die gleiche Lösung für beide Minoritäten haben wollen, was ich gesagt habe, war lediglich meine prinzipielle Auffassung, von der ich übrigens überzeugt bin, dass sie das ganze Haus teilt,

dass man Minderheiten grundsätzlich das Recht eines besonderen Schutzes geben muss, und dieser Schutz muss ihnen gesetzlich oder durch internationale Verträge gewährleistet werden.

Und ich habe, was Österreich betrifft, erklärt, dass die österreichische Regierung bereit und gewillt ist, der in Österreich lebenden slowenischen Minderheit den ihr zukommenden und zustehenden Schutz zu geben, und zwar ohne Einschränkung. Es handelt sich also hier um die Anerkennung eines Prinzips und nicht um die Gleichstellung dieser beiden Minderheiten.“

Weiters antwortete gemäss dem Bericht in der Tageszeitung „Die Neue Zeit“ vom 10. 2. 1960 auf der Pressekonferenz in London der Herr Ausserminister auf die Frage von Journalisten über die slowenische Minderheit in Österreich, „dieses Problem sei von Südtirol grundverschieden. Die Slowenen in Österreich siedeln nicht in einer grossen zusammenhängenden Gruppe, sie sind unter den Österreichern verstreut und alles, was sie wollen, ist eine kulturelle Autonomie. Diese werden sie erhalten!“

Herr Staatssekretär Dr. Gschnitzer aber hielt am 17. 2. 1960 in Klagenfurt in einer Südtiroler Feiertunde der Kameradschafts- und Heimatverbände einen Vortrag, über den „Neues Österreich“ vom 18. 2. 1960 folgenden Bericht brachte:

„In einem Vortrag in Klagenfurt wies Staatssekretär Dr. Gschnitzer mit besonderem Nachdruck darauf hin, dass der Vergleich zwischen der Lage der Südtiroler und jener der slowenischen Minderheiten in Südkärnten hinke. Österreich werde von den Italienern vorgeworfen, dass es der fremden Minderheit im eigenen Staat vorenthalte, was es für die eigene Minderheit im fremden Staat fordere. Dem sei vor allem entgegenzuhalten, dass die Bevölkerung von Südkärnten — im Gegensatz zur Bevölkerung in Südtirol — unter internationaler Kontrolle ihr Selbstbestimmungsrecht ausüben konnte. Sowohl die Rechtsgrundlagen wie die faktischen Begebenheiten seien hier wie dort verschieden.

Der wesentliche Unterschied liege darin, dass eine regionale Autonomie eine geschlossene siedelnde Volksgruppe voraussetze. In Südtirol sei das gegeben, in Südkärnten nicht. Die Südtiroler hätten die Mehrheit in 105 von 112 Gemeinden, in Südkärnten dagegen gebe es nur ganz wenige Gemeinden mit einer nichtdeutschen Mehrheit. Und selbst diese Gemeinden bildeten kein geschlossenes Siedlungsgebiet.

Eine der Hauptforderungen des Minderheitenschutzes, sagte Dr. Gschnitzer weiter, sei die Schule. Auf diesem Gebiet entsprechen die Forderungen Österreichs in Südtirol seiner Haltung in Kärnten: Einsprachige Schule in der Muttersprache, und zwar nach dem Bekenntnisprinzip. Dieses Prinzip sei ein international anerkannter Grundsatz des Erziehungs- und des Minderheitenrechtes. Entferne man sich von ihm, verstoße man gegen die Grundsätze der Demokratie. In Südtirol sei trotz dem Gruber-De Gasperi-Abkommen weder im Amtsverkehr noch im öffentlichen Leben die deutsche Sprache der italienischen rechtlich oder faktisch gleichgestellt.“

Beide Erklärungen des Herrn Ausserministers Dr. Kreisky und die des Herrn Staatssekretärs Dr. Gschnitzer enthalten Gesichtspunkte, die unbedingt eine Klarstellung unsererseits erfordern.

Um jedes Missverständnis auszuschalten, möchten wir gleich zu Beginn feststellen, was wir in diesen Erklärungen Positives sehen und was auch unseren Gesichtspunkten entspricht. Dies ist vor allem die geäußerte prinzipielle Auffassung, dass man Minderheiten grundsätzlich das Recht eines besonderen Schutzes geben muss und dass dieser Schutz ihnen gesetzlich oder durch internationale Verträge gewährleistet werden muss. Tatsächlich kann man sich nämlich ein normales und positives Zusammenleben von Menschen verschiedener ethnischer Zugehörigkeit auf demselben Raume ohne feste positive Rechtsnormen, die den Zweck haben, dieses Zusammenleben so zu fördern, dass dabei die Interessen der Minderheit eines besonderen Schutzes teilhaftig werden, nur schwer vorstellen.

Wir sind auch eins in der Meinung, dass die Frage des Minderheitenschutzes in verschiedenen Fällen, z. B. in Südtirol und in Südkärnten, nicht in gleicher Weise gelöst werden könne. Schon des öfteren haben wir darauf hingewiesen, dass die Art des Schutzes die konkreten Lebensbedingungen der betreffenden Minderheit berücksichtigen muss und dass die Formen nicht einfach mechanisch von bestimmten Verhältnissen auf andere, z. B. vom Süd-Schleswig auf Südkärnten und von hier auf Südtirol übertragen werden können. Wir sind jedoch der Meinung, dass dabei in jedem Falle als gemeinsamer Ausgangspunkt das Prinzip sein muss, dass jene Art des Schutzes gewählt werden müsse, die die ethnische Minderheit tatsächlich in ihrem Bestand sichert.

Dies nicht nur deshalb, weil dies gerecht ist, sondern vielmehr deshalb, weil einzig und allein auf diese Weise solche Beziehungen zwischen den Menschen geschaffen werden können, die dem allgemeinen Fortschritt des betroffenen Gebietes und Staates dienlich sind. Diese unsere Meinung findet auch in den Ausführungen des Generalsekretärs der Vereinten Nationen Trygve Lie im Memorandum der Kommission für die Menschenrechte vor 11 Jahren ihre Stütze. Darin schreibt der Generalsekretär dieses höchsten internationalen Forums:

„Die Unterbindung der Diskriminierung ist nicht nur eine Forderung der Gerechtigkeit, vielmehr untergräbt die Diskriminierung auch die Fundamente für eine gesunde Entwicklung der Gemeinschaft und des Staatslebens schädlich (verderblich); es kann keine Gemeinschaft in Frieden leben, solange es nicht keinen Raum gibt, auf dem leicht Unterschiede bestehen können, ohne dass dies ein Grund zu Streitigkeiten wäre.“

Auf diese grundsätzliche Ausgangsbasis moderner Behandlung der Probleme des Zusammenlebens von Menschen verschiedener nationaler Eigenschaften auf dem gleichen Gebiete kann z. B. der Umstand gar keinen Einfluss haben, dass Südtirol über eine halbe Million Menschen zählt, Südkärnten aber nur 150.000.

(Fortsetzung folgt)

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Petek, 18. marec:

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Sobota, 12. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 13. 3.: 7.30 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 14. 3.: 14.00 Vozačem v beležnico. — Narodno-gospodarski pomenek — 17.55 Za našo vas.

Torek, 15. 3.: 14.00 Koroški kulturni obzorik.

Sreda, 16. 3.: 14.00 Domači vrt. — Kar želite zaigrati.

Četrtek, 17. 3.: 14.00 Iz popolne torbe: Pri tujih narodih v gosteh: Finsko.

Petek, 18. 3.: 14.00 Domači godci in pevci.

Sobota, 12. marec:

I. program: 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Sini pisani svet — 14.00 Pozdrav nate — 15.00 „Z napačnim denarjem“ — 15.30 Koroške mestne slike: Velikovec — 16.20 Oddaja za žene — 16.45 Pisan šopek melodij — 17.10 Zabavna glasba — 17.40 Zveneči alotrio — 18.55 Sport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Hugo Wolf — 100 let.

II. program: 6.45 Majhna melodija — 7.15 Jutranja melodija — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.15 Ti in žival — 9.30 Majhen dopoldanski koncert — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pet minut agrarne politike — 14.00 Glasba ne pozna meja — 14.30 Godba na pihala — 16.00 Glasba v sobota ob štirih — 17.10 Lepa pesem — 19.15 Oddaja zveznega kanclerja — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja — 20.00 Dobro zabavo! „Vsaka pol ima svoj konec“ — 21.15 On in ona.

Nedelja, 13. marec:

I. program: 6.10 Vesela melodija — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Jutranje melodije — 11.00 Glasbena nedeljska promenade — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 13.45 Oddaja iz domovine: kmetič v marcu — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.05 Glasba ob petih — 18.25 Halo, kako bi bilo z vožnjo v srečo — 19.00 Sport — 19.45 Nekaj za dobro voljo — 20.10 Kdo je storilec — kriminalna igra.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncert — 10.05 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.00 Velika simfonija — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Eduard Strauss — k 125. obletnici rojstva — 15.40 Iz operet Carla Millöckerja — 16.00 Dobro razpoloženi — 16.30 Popevke — 18.00 Staro in novo s Heinzem Sandauerjem — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja — 20.00 Lepi glasovi — lepe viže — 21.00 Vrača železo.

Ponedeljek, 14. marec:

I. program: 8.00 Operni koncert — 14.45 Prav za Vas — 16.00 Operetne melodije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Za Vas — za vse — 18.30 Oddaja za mladino — 19.50 Nebeška postelja — 20.15 Citati in razumeli — 20.30 Delopust z Rudijem Knablom — 21.00 Druge dežele — drugo plošče.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje ležke glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 13.30 Za ljubitelje opernih melodij — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Sodobni avstrijski komponisti — 16.00 Otroška ura — 16.30 Glasba za mlade za ljubljene ljudi — 17.10 Kulturne vesti — 17.55 Glasba za delopust — 19.25 Made in Austria — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja — 20.00 „Knez Igor“, opera.

Torek, 15. marec:

I. program: 8.00 Koroški domači koledar — 14.30 Za mladino — 14.45 Prav za Vas — 15.15 Komorna glasba — 16.00 Zabavna glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.00 Ljuba mamica — 20.15 „Lesena sklada“, slušna igra.

Sreda, 16. marec:

I. program: 8.00 Da, to je moja melodija — 14.45 Glasba za mladino — 17.00 Pol ure s Heinzem Sandauerjem in njegovim orkestrom — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Glasba, ki nam dopade — 17.55 Narodne pesmi — 18.10 Pisana nakockana — 18.55 Sport — 19.00 Od plošče do plošče — 20.15 Orkestralni koncert — 21.35 Ura pesmi.

Četrtek, 17. marec:

I. program: 7.00 Pestro mešano — 8.00 Zveneča platna — 14.30 Ura pesmi — 15.00 Prav za Vas — 15.30 Koroški avtorji: Anton Traunig — 16.00 Zabavna glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 18.00 Ti prelepi slavček — 18.30 Oddaja za mladino — 18.55 Sport — 19.50 Pestro mešano — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Vsako sredo in četrtek dobavlja enodnevne piščance in 3 mesece stare jarčke

pasem: bela ameriška Leghorn, jerebičasta Italijanka, Amrocks (Barred Rocks) — sivograhasta dobra nesnica in dobra za pitanje, Rhodeländer — temnorjava, New Hampshire (zlata Amerikanka), Sussex — bela s črnoprizanim vratom, White Rocks — odlična pitovna pasma, Special Cornish — križanka za pitanje — in Štajerka.

Vzrejalnice perutnine in valilnica F. u. J. Zuber, Celovec, tel. 23-70.

I. program: 8.00 Orkestralni koncert — 14.45 Komorna glasba — 15.30 Kulturno zrcalo — 16.00 Glasba od Nica Dostala — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Pisane misli v taktu valčka — 17.55 Zabavna glasba v petek zvečer — 18.55 Sport — 20.15 Hallo! teenagerji! — 21.00 Orkestralni koncert.

II. program: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje težke glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za ljubitelje opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska ura — 16.30 Dobro razpoloženi — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Veseli delopust — 19.20 Pestro mešano — 19.25 Made in Austria — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja — 20.00 „Heinz Peter“, slušna igra — 21.05 Melodije iz operet.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 13. 3.: 17.00 Za mladino — 17.40 Za družino — 20.05 Prenos iz nemške televizije „Cas in Conway“.

Ponedeljek, 14. 3.: 20.20 Aktualni šport — 20.40 Gledališče čisto eksotično — film — 21.30 „Obmejni promet“.

Torek, 15. 3.: 19.30 „Rudnik“, film — 20.20 „Iluzija in stvarnost“, film — 20.40 V pisani vrsti.

Sreda, 16. 3.: 17.00 Za mladino — 17.35 Romantično vožnja po Donavi — 17.45 Za družino — 19.30 Očka je najboljši — 20.20 „Pekel 36“, film.

Četrtek, 17. 3.: 20.20 Prenos iz nemške televizije „Potovanje Simona Feder“, televizijska igra.

Petek, 18. 3.: 19.30 Enaindvajset — kdo ve več? — 20.20 „Ima mi je Robert Guiscard“.

Sobota, 19. 3.: 19.30 Kaj je novega? — 20.20 Prenos iz nemške televizije „Prikupna Julija“.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 12. marec:

5.00 Dobro jutro — 8.05 Ali Vam ugaja? — 9.25 Mojstri na raznih instrumentih Vam igrajo — 10.10 Plesna glasba — 11.50 Deset minut s triom Bardorfer — 12.00 Pozdrav z gora — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 13.30 Pol ure s solisti ljubljanske opere — 14.00 Od calypsa do polke — 14.35 Voščila — 15.40 Na platnu smo videli — 16.30 Z glasbo v dobro voljo — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Zabavna ruleta — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino! — 21.00 Melodije za prijeten konec tedna.

Nedelja, 13. marec:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 6.30 Igra Kmečka godba — 7.35 Popevke za nedeljsko jutro — 8.50 Započmo po domače... — 9.10 Z glasbo v novi teden — 10.30 Majhna orkestralna malineja — 11.08 Poja Zabavni zbori — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.30 Godba na pihala — 16.20 Zvoki za razvedrilo — 18.03 Veliki orkestri znane melodije — 18.40 Igra Irio Slavka Avenik — 20.05 Izberite melodijo tedna! — 22.15 Zaplešite z nami.

Ponedeljek, 14. marec:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Drobne solistične skladbe — 9.20 Popularne melodije iz domače orkestralne glasbe — 10.10 Plesni ansambli Vam igrajo — 10.35 Arja iz oper W. A. Mozarta — 11.00 Čez kontinente s popevkami — 11.30 Za cibabane — 12.00 Havajski zvoki — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Kvintet Niko Krištof — 13.55 Ruleta za zabavo — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Listi iz domače književnosti — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Srečno vožnjo — 20.00 Revija zabavne glasbe — 22.15 Popevke z raznih kontinentov.

Torek, 15. marec:

8.05 Simfonični plesi in zapovedi — 9.25 Madžarski instrumentalni duo — 10.10 Izberite melodijo tedna — 11.30 Zvočni spektrum — 12.00 Igrajo Veseli planšarji — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pet popevk za pol pevcev — 13.30 Iz francoskih oper — 14.35 Interneta z godali — 16.00 Izbrali smo za Vas — 18.00 Iz zbornika spominov — 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 20.00 Ruske narodne pesmi.

Sreda, 16. marec:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.30 Iz filmov in glasbenih revij — 9.00 Jezikovni pogovori — 10.10 V utripu baladne glasbe — 11.00 Kalejdoskop za zabavo — 12.00 Tri arja iz Verdijeve opere Trubadur — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pisani zvoki z Dravskega polja — 13.30 Ljudske melodije iz Srbije — 13.50 Klavir v ritmu — 14.35 Pesmi raznih narodov — 15.40 Novosti na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 17.30 Trobente in godala — 18.45 Domače aktualnosti — 20.00 Ali jih poznate? — 20.25 Tipka in strune.

Četrtek, 17. marec:

8.05 Zvoki z Dunaja — 8.30 Orkestralne operne točke — 9.25 Poje Ljubljanski orkestralni — 10.10 Od tu in tam — 12.00 Partizanska pesem je vedno lepa — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Revija pevka Dalida — 12.40 Godba na pihala — 13.30 Operetni zvoki — 13.50 Iz Dvorakove Rusalka — 14.35 Voščila — 15.15 Reklame in zabavna glasba — 15.40 S knjižnega lrga — 16.30 Popevke se vrstijo — 17.10 „Utrgaj mi še rožico!“ — 17.30 Plesne melodije velikih mest — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Četrte ure z godalnimi ansambli p. v. Boruta Lesjaka.

Petek, 18. marec:

5.00 Dobro jutro — 9.20 Ritmi Latinske Amerike — 10.10 Priljubljeni pevci — znane melodije — 11.00 Zabavni potpuri — 11.30 Družina in dom — 12.00 Pozdrav z gora — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Poljudne skladbe — 13.50 Dalmašinske narodne — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Petkov koncert ob štirih — 17.30 Lepe melodije — 18.00 Človek in zdravje — 18.10 Od foxtrola do mamba — 20.00 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 20.15 Tedenski znanje-politični pregled — 20.30 Kaj je simfonija — 21.15 Oddaja o morju in pomorstviki.